

Regionförvaltningsverket

Räddningsväsendets tjänster

2022

Regionförvaltningsverkets
riksomfattande
expertbedömning

Mira Leinonen

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Räddningsväsendet och beredskapen

Räddningsväsendets tjänster 2022 – regionförvaltningsverkets
riksomfattande expertbedömning

13.10.2023

-

Mira Leinonen

Regionförvaltningsverkens publikationer 217/2023

ISSN- 2343-3132 (webbpublikation)

ISBN-978-952-7481-18-9

Tavastehus

2023

PRESENTATIONSBLAD

Regionförvaltningsverkens publikationer 217/2023

Sammanställd av Leinonen Mira		Publiceringsdatum 13.10.2023	
Publikationens namn Räddningsväsendets tjänster 2022 – regionförvaltningsverkets riksomfattande expertbedömning			
Sammanfattning Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet välfärdsområdesvis och nationellt. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. På riksnivå observerades inga betydande brister i tjänsterna förebyggande av olyckor. I förebyggandet av olyckor gäller utvecklingsbehoven uppställandet och mätningen av de riksomfattande målen för de olika delområdena. Av mängden av tillsyn enligt tillsynsplanerna genomfördes på riksnivå 84 procent. I bedömningen av räddningsväsendets tjänster framkom betydande brister i aktionsberedskapstiderna. Dessa brister gäller i synnerhet stora och växande stadsområden. Det finns regionala skillnader i räddningsverksamhetens ledningssystem. I fråga om räddningsverksamhetens grundläggande beredskap är det skäl att fästa uppmärksamhet vid att det finns tillräckligt med personal. Dessutom måste man i synnerhet säkerställa en rimlig livslängd och driftssäkerhet för den tunga materielen och det finns anledning att överväga att detta enhetligas. I fråga om räddningsverksamhetens specialberedskap måste man bättre än tidigare utreda allokeringen, dimensioneringen och utvecklingsbehoven av resurserna. Det finns brister i planerna för räddningsverksamheten på riksnivå. Frivilliga spelar en stor roll i räddningsväsendets serviceproduktion. Frivilliga organisationer deltar i räddningsverksamheten men också i genomförandet av säkerhetskommunikationen. Man ska fästa uppmärksamhet vid att främja räddningsväsendets frivilligverksamhet på riksnivå och se till att välfärdsområdena har tillgång till verksamhetsplaner för att främja frivilligverksamheten. Planerna för befolkningsskyddstjänster är inte uppdaterade på riksnivå. Resursfördelningen för befolkningsskyddstjänster är knapp. Räddningsväsendets planerade investeringar bedömdes vara nödvändiga. Konsekvenserna bedömdes vara positiva för en jämlik tillgång till räddningsväsendets tjänster, deras kvalitet och kostnadseffektivitet.			
Nyckelord Räddningsverket Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt)	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-7481-18-9
Sidantal 57	Språk Text...	Pris Text...	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Södra Finland		Tryckeri Text...	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 217/2023

Sammanställd av Leinonen Mira		Utgivningsdatum 13.10.2023	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster 2022 – regionförvaltningsverkets riksomfattande expertbedömning			
Referat Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet välfärdsområdesvis och nationellt. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. På riksnivå observerades inga betydande brister i tjänsterna förebyggande av olyckor. I förebyggandet av olyckor gäller utvecklingsbehoven uppställandet och mätningen av de riksomfattande målen för de olika delområdena. Av mängden av tillsyn enligt tillsynsplanerna genomfördes på riksnivå 84 procent. I bedömningen av räddningsväsendets tjänster framkom betydande brister i aktionsberedskapstiderna. Dessa brister gäller i synnerhet stora och växande stadsområden. Det finns regionala skillnader i räddningsverksamhetens ledningssystem. I fråga om räddningsverksamhetens grundläggande beredskap är det skäl att fästa uppmärksamhet vid att det finns tillräckligt med personal. Dessutom måste man i synnerhet säkerställa en rimlig livslängd och driftssäkerhet för den tunga materielen och det finns anledning att överväga att detta enhetligas. I fråga om räddningsverksamhetens specialberedskap måste man bättre än tidigare utreda allokeringen, dimensioneringen och utvecklingsbehoven av resurserna. Det finns brister i planerna för räddningsverksamheten på riksnivå. Frivilliga spelar en stor roll i räddningsväsendets serviceproduktion. Frivilliga organisationer deltar i räddningsverksamheten men också i genomförandet av säkerhetskommunikationen. Man ska fästa uppmärksamhet vid att främja räddningsväsendets frivilligverksamhet på riksnivå och se till att välfärdsområdena har tillgång till verksamhetsplaner för att främja frivilligverksamheten. Planerna för befolkningsskyddstjänster är inte uppdaterade på riksnivå. Resursfördelningen för befolkningsskyddstjänster är knapp. Räddningsväsendets planerade investeringar bedömdes vara nödvändiga. Konsekvenserna bedömdes vara positiva för en jämlik tillgång till räddningsväsendets tjänster, deras kvalitet och kostnadseffektivitet.			
Ämnesord			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-7481-18-9
Sidantal 57	Språk -		Pris -
Utgivare: Regionförvaltningsverket i Södra Finland		Tryckeri Text...	

Innehåll

1	Tjänster för förebyggande av olyckor	8
2	Räddningsväsendets tjänster	20
3	Planer för räddningsverksamheten	36
4	Frivilligarbete inom räddningsväsendet	40
5	Befolkningsskyddstjänster	44
6	Kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och behovet av att utveckla dem	48
7	Räddningsväsendets investeringar	50
8	Metoder och kvalitetsrapport	54
9	Källor och bakgrundsmaterial som använts i bedömningen	56

Till läsaren

Regionförvaltningsverket bereder i enlighet med 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) årligen en expertbedömning inom sin region för att välfärdsområdesvis bedöma tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå och finansieringsnivå. Av regionförvaltningsverkens bedömningar sammanställs en riksomfattande expertbedömning för inrikesministeriet.

I den riksomfattande expertbedömningen granskas och bedöms räddningsväsendets servicenivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar. Den riksomfattande expertbedömningen lämnas till inrikesministeriet och offentliggörs i det allmänna datanätet.

Den riksomfattande expertbedömningen skapar en helhetsbild av räddningsväsendets tjänster och uppgifterna i publikationen används vid inrikesministeriets, finansministeriets och välfärdsområdenas årliga förhandlingar. Enligt 9 § i förordningen om regionförvaltningsverken (906/2009) är det Regionförvaltningsverket i Södra Finlands uppgift att sammanställa den riksomfattande expertbedömningen.

Från och med början av 2023 ansvarar 21 välfärdsområden och Helsingfors stad för att ordna räddningsväsendet. I bedömningarna som gjordes 2023 granskas nivån på räddningsväsendets tjänster med hjälp av uppgifter från de tidigare, nedlagda regionala organisationerna inom räddningsväsendet. Bedömningarna motsvarar därför inte till alla delar det innehåll som fastställts i inrikesministeriets förordning om välfärdsområdets tillsyns- och bedömningsskyldighet samt om regionförvaltningsverkets expertbedömning (21.12.2022/1213).

De huvudsakliga informationskällorna för den riksomfattande bedömningen är de regionala expertbedömningarna och välfärdsområdenas årliga utredningar. I de regionala bedömningarna har dessutom använts annan information som framkommit i tillsynsarbetet, såsom klagomålsbeslut och rättelseförordnanden. I den riksomfattande bedömningen används dessa uppgifter om de utgör ett riksomfattande fenomen. I bedömningen utnyttjas dessutom information från välfärdsområdets egenkontroll, centrala dokument som definierar räddningsväsendets verksamhet, såsom servicenivåbeslut, samt Pronto-statistik (räddningsväsendets resurs- och olycksstatistik).

Utrednings- och bedömningshelheten är ny inom räddningsväsendet. Välfärdsområdenas utredningar som fungerade som centrala informationskällor för regionförvaltningsverkets bedömningar hade delvis bristfälligt innehåll. Därför har man ställvis varit tvungen att ta ställning till endast innehållet i utredningarna och det har inte varit möjligt att bedöma servicenivån.

Den riksomfattande expertbedömningen är avsedd att stödja nationella och regionala beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter. Bedömningen stöder också planeringen av välfärdsområdenas verksamhet genom att ge nationellt jämförbar information om centrala aspekter av ordnandet av tjänster i olika områden i landet.

Vi tackar kontaktpersoner och experter vid regionförvaltningsverken och välfärdsområdena för ett gott samarbete och en bra insats för bedömningshelheten.

1 Tjänster för förebyggande av olyckor

Tjänster för förebyggande av olyckor som hör till räddningsväsendet omfattar

- styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation
- brandutredning
- samarbete för att förebygga olyckor
- uppföljning av olycksutvecklingen
- tillsyn över ändamålsenligheten i de uppgifter som hör till förebyggandet och övervakningen av olyckor som sköts i samarbete med välfärdsområdena
- tillsynsuppgifter
- beredskapsbesiktningar.

I detta kapitel bedöms på riksnivå behovet, tillgången till och utvecklingsbehovet av tjänster för förebyggande av olyckor.

1.1 Styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation

Handledning som hör till räddningsväsendet är bland annat

- styrning av byggande, uppgörande av räddningsplaner och uppgörande av redogörelser om utrymningssäkerheten samt myndighetens bedömningsförfarande
- stöd för egen beredskap
- styrning av underhållet av utrustning och anordningar inom räddningsväsendet.

Rådgivning som hör till räddningsväsendet är bland annat rådgivningstjänster per telefon och e-post. Säkerhetskommunikation är bland annat offentliga tillställningar, säkerhetsutbildning, kommunikation i sociala medier och mediekommunikation.

Sätten att genomföra handledningen och rådgivningen varierar mellan välfärdsområdena. I synnerhet i fråga om styrningen av byggandet förekommer det stor variation i beredskapen i de olika områdena. Uppmärksamhet ska fästas vid att definiera och ge anvisningar om handledningsuppgiften i välfärdsområdena, så att den genomförs jämnt i hela landet. Den separata rådgivnings- eller kundservicekanalen fungerar i nästan alla välfärdsområden och rådgivnings- och handledningstjänsten som den jourhavande brandinspektören producerar under tjänstetid kan anses vara god riksomfattande praxis. Utanför tjänstetid stöder sig många välfärdsområden på handledning och rådgivning som produceras av den jourhavande brandmästaren. För specialfrågor som till exempel kemikaliesäkerhet, offentliga tillställningar, styrning av byggandet och riskbostäder finns separat utsedda tjänsteinnehavare och det team som dessa bildar. Stöd för egen beredskap lyftes inte särskilt fram i välfärdsområdenas utredningar.

Säkerhetskommunikationsplanen utgör grunden för säkerhetskommunikationen. Den används eller används delvis i alla välfärdsområden med undantag av Lappland. I genomförandet av säkerhetskommunikationen består räddningsväsendets tjänster av publikevenemang och säkerhetsutbildning. Dessutom har välfärdsområdena satsat mycket på kommunikation och mediekommunikation i sociala medier. I säkerhetskommunikationen nåddes under 2022 över 15 procent av invånarna i området i Södra Österbotten, Norra Savolax,

Norra Karelen, Södra Karelen, Kymmenedalen och Päijänne-Tavastland. I Lappland nåddes mindre än 5 procent av områdets invånare vid evenemang med säkerhetskommunikation och i säkerhetsutbildning. (Bild 1 och tabell 1.) I planeringen av säkerhetskommunikationen identifierar välfärdsområdena olika målgrupper. År 2022 ordnades flest evenemang med säkerhetskommunikation i Birkaland (919 st.) och minst i Östra Nyland (44 st.).

I välfärdsområdenas utredningar framfördes att mätningen av säkerhetskommunikationens effektivitet upplevs som ett problem. I utredningarna framfördes att säkerhetskommunikation i sociala medier och andra virtuella miljöer ska beaktas bättre när det gäller den publikmängd som nås regionalt. För närvarande mäts i säkerhetskommunikationen endast antalet personer som nås vid evenemang och inom säkerhetsutbildningen. Detta syns också i regionförvaltningsverkens bedömningar: det är svårt att bedöma säkerhetskommunikationens kvalitet när inga riksomfattande mål eller indikatorer har fastställts för kvaliteten.

I fråga om säkerhetskommunikation har Helsingfors stads räddningsverk regelbundet samlat in kundrespons om genomförandet av sin säkerhetskommunikation. Detta kan ses som ett bra exempel för att utveckla säkerhetskommunikationen nationellt.

Med undantag av Mellersta Finland genomför avtalsbrandkårerna i välfärdsområdena säkerhetskommunikationen överallt i landet, men alla välfärdsområden bokför inte avtalsbrandkårernas arbetstimmar.

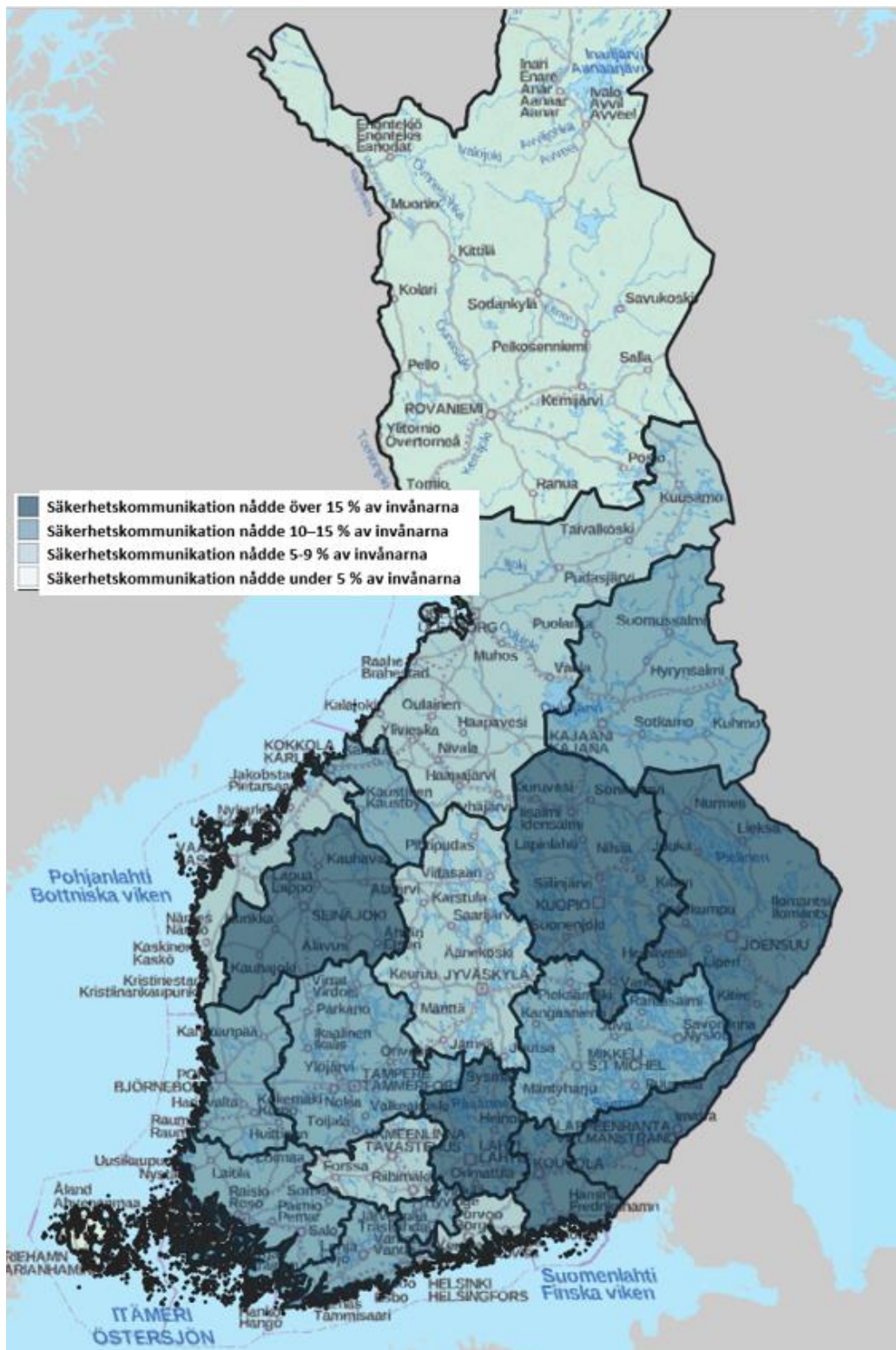

Bild 1: Personer som deltagit i evenemang med säkerhetskommunikation i förhållande till invånarantalet.

Välfärdsområde	Antal deltagare	Deltagare av invånarantalet (%)
Helsingfors	42 286	6
Västra Nyland	55 936	12
Mellersta Nyland	53 950	11
Östra Nyland	9 205	9
Egentliga Finland	52 206	11
Egentliga Tavastland	9 796	6
Päijänne-Tavastland	39 382	19
Kymmenedalen	38 248	24
Södra Karelen	22 883	18
Södra Savolax	17 943	14
Mellersta Finland	25 662	9
Birkaland	74 628	14
Satakunta	26 057	12
Södra Österbotten	40 085	21
Österbotten	14 336	8
Mellersta Österbotten	8 289	12
Norra Savolax	39 232	16
Norra Karelen	35 454	22
Kajanaland	8 167	11
Norra Österbotten	32 431	8
Lapland	7 755	4
Totalt	653 931	12

Tabell 1: Antalet deltagare i evenemang med säkerhetskommunikation och förhållandet till invånarantalet 2022.

1.2 Brandutredning

Syftet med brandutredningen är att förebygga motsvarande olyckor och begränsa skadorna samt att utveckla räddningsverksamheten och aktionsberedskapen. Vid brandutredningen bedöms orsaken till eldsvådan och utreds de faktorer som påverkat antändningen och spridningen av branden, de skador som branden orsakat och räddningsverksamhetens förlopp.

Brandutredningen är vanligtvis indelad i nivåerna 1–3. Nivå 1 är den snävaste och i den bedöms som minst orsaken till branden. Nivå 2 är en omfattande brandutredning. En sådan brandutredning på nivå 2 är den lägsta som görs vid sådana bränder som har orsakat allvarliga personskador eller betydande

egendomsskador och vars undersökningsuppgifter har betydelse för förebyggandet av olyckor eller som omfattas av en viss tematisk utredning.

Utifrån utredningarna bedömer regionförvaltningsverken allmänt att det inte har upptäckts några betydande brister i tillgången till brandutredningarna. Det förekommer många regionala skillnader i tillgången till brandutredningarna och brandutredningarnas längd varierar. I regionförvaltningsverkens gemensamma tillsyn 2022 framkom det att det på riksnivå också finns brister i brandutredningen när det gäller polisanmälan om eldsvådor eller någon annan olycka som misstänks ha orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet. Som sämst anmäldes endast 23 procent av sådana fall till polisen.¹ En del av välfärdsområdena har redan reagerat på dessa observationer om tillsynen och konstaterat att de utvecklar anmälandet av fall som omfattas av anmälningsskyldigheten till polisen till den nivå som lagen kräver.

Brandutredningsprocesserna är inte enhetliga på riksnivå och vissa välfärdsområden saknar beskrivningar för dem. Även det specialmaterial och den utrustning som reserverats för brandutredning varierar från område till område. Mängden personalresurser som allokeras för uppgiften varierar mellan 0 och 11 årsverken i de olika områdena. Under 2022 allokerades på riksnivå sammanlagt 27,6 årsverken till brandutredning.

Utnyttjandet av resultaten i brandutredningarna bör utvecklas på riksnivå. I regel utnyttjas informationen från brandutredningarna i liten utsträckning och främst av det egna området. För närvarande utnyttjas brandutredningsrapporterna på olika sätt i olika områden, antingen för att utveckla den egna verksamheten, förebygga olyckor eller som material för säkerhetskommunikationen. Satakunta välfärdsområde, där räddningsverket årligen utarbetar en årsberättelse över brandutredningen, kan anses vara ett bra exempel på informationsdelning.

Räddningsverken i huvudstadsregionen (Helsingfors, Östra Nyland, Mellersta Nyland och Västra Nyland) upprättar meddelanden om sina brandutredningsrapporter som delas mellan dessa räddningsverk. Räddningsverken ordnar också årligen case-utbildningar sinsemellan. Antalet brandutredningar är dock relativt litet på regional nivå (tabell 2), så ett mer omfattande och djupgående samarbete inom brandutredning skulle vara av nationell betydelse.

Regionförvaltningsverken framförde i sina expertbedömningar att uppgifterna i olycksdatasystemet Pronto för närvarande inte motsvarar verkligheten. Det finns alltså också regionalt separat information om brandutredningar som inte är lättillgänglig.

¹ Anmälningsskyldighet enligt 41 § 4 mom. i räddningslagen. Regionförvaltningsverkens publikationer 167/2023 (på finska).

Räddningsverket	Eldsvåda med allvarlig personskada eller egendomsskada på över 500 000 euro (antal)	Omfattande brandutredning i Pronto %
Södra Karelen räddningsverk	5	20
Södra Österbottens räddningsverk	8	75
Södra Savolax räddningsverk	5	60
Helsingfors stads räddningsverk	6	100
Räddningsverket i Östra Nyland	3	100
Kajanalands räddningsverk	6	100
Egentliga Tavastlands räddningsverk	8	88
Mellersta Österbottens räddningsverk	5	20
Mellersta Finlands räddningsverk	6	67
Mellersta Nylands räddningsverk	7	71
Kymmenedalens räddningsverk	6	67
Lapplands räddningsverk	9	56
Västra Nylands räddningsverk	8	88
Birkalands räddningsverk	15	67
Österbottens räddningsverk	5	80
Norra Karelen räddningsverk	5	60
Norra Österbottens räddningsverk totalt	8	75
Norra Karelen räddningsverk	5	100
Päijänne-Tavastlands räddningsverk	7	86
Räddningsverket i Satakunta	4	100
Egentliga Finlands räddningsverk	7	86
Sammanlagt	138	74

Tabell 2: Eldsvådor 2022 med allvarlig personskada eller materiella skador på över 500 000 euro och andelen slutförda utredningar i Pronto. (Källa: Pronto)

1.3 Samarbete för att förebygga olyckor

Räddningsverket ska i syfte att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten samarbeta med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånare i området och delta i det lokala och regionala säkerhetsplaneringsarbetet.

Övriga myndigheter är t.ex. byggnadstillsynsmyndigheterna, planläggningsmyndigheterna, miljö- och hälsoskyddsmyndigheterna, polisen och social- och hälsovårdsmyndigheterna. Dessutom samarbetar man med sotare.

På basis av de erhållna utredningarna är samarbetet i regel smidigt och omfattande. Den vanligaste samarbetsformen är olika nätverk på lokal, regional och nationell nivå. Det mest långvariga och djupaste samarbetet sker med aktörer inom den offentliga sektorn.

I utredningarna fästes endast liten uppmärksamhet vid samarbetet med sotarna, men i några områden lyfte man fram att antalet anmälningar om brandrisk i skorstenar eller andra missförhållanden som sotarna lämnat in har minskat efter att distriktssotningssystemet slopades. Nu försöker man fördjupa samarbetet med sotningsföretagen för att lösa problemet.

I utredningarna lyfte man fram samarbetet kring så kallade brandriskobjekt. Räddningsverken ska enligt 42 § i räddningslagen ta emot anmälningar om brandrisker och risker för olyckor. Vid dessa objekt samarbetar man intensivt särskilt med social- och hälsovårdsväsendet för att göra boendemiljön säker för medborgarna. Det förekommer stora regionala variationer i antalet anmälningar om brandrisker och enligt utredningarna förekommer det skillnader i verksamhetsmodellerna. År 2022 togs flest anmälningar om brandrisk emot i Egentliga Finland, 506 stycken.

1.4 Uppföljning av olycksutvecklingen

Uppföljningen av olycksutvecklingen omfattar uppföljning av antalet olycksrisker och antalet olyckor och utvecklingen av deras orsaker. Till uppföljningen hör också att inleda egna åtgärder och åtgärder som genomförs i samarbete med andra.

Av utredningarna framgår att man inte i alla områden följer upp olycksutvecklingen enligt 40 § i räddningslagen. Dessutom varierar praxisen i de områden som följer upp olycksutvecklingen och granskningsintervallet för uppföljningen varierar mellan tre månader och fyra år. De områden som följer upp olycksutvecklingen granskar olyckorna och deras utveckling åtminstone i samband med beredningen av beslutet om servicenivån.

Ett bra exempel på tillräckligt regelbunden uppföljning och analys av olycksutvecklingen är Norra Karelen räddningsverks verksamhetsmodell, där man i den operativa verksamheten rapporterar om olycksutvecklingen på skiftesnivå och man går närmare igenom frågorna på veckonivå. Den operativa beredskapen höjs utifrån observationerna. Dessutom utnyttjas informationen från uppföljningen av olycksutvecklingen i arbetet med att förebygga olyckor.

Enligt regionförvaltningsverkens bedömning är uppföljningen av olycksutvecklingen en lagstadgad uppgift enligt räddningslagen, med hjälp av vilken man samlar in lokal information för att dimensionera den riskbaserade serviceproduktionen. Utförandet av denna uppgift gör det möjligt att utnyttja den insamlade riskinformationen i produktionen av den regionala riskanalysen och i den riskbaserade dimensioneringen av tjänsterna.

1.5 Tillsyn över ändamålsenligheten i de uppgifter som gäller förebyggande och övervakning av olyckor som sköts i samarbete med välfärdsområdena

Välfärdsområdet kan producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar själv eller i samarbete med andra välfärdsområden. Välfärdsområdet kan också på avtalsbasis av avtal upphandla dem hos andra tjänsteproducenter. Även om välfärdsområdet upphandlar tjänsterna hos en annan tjänsteproducent, kvarstår ansvaret för att ordna tjänsterna och övervaka att de produceras på behörigt sätt hos välfärdsområdet.

Denna riksomfattande expertbedömning gäller för 2022, då välfärdsområdena ännu inte var verksamma. Således har organiseringsansvaret inte i något område fördelats och det har inte funnits behov av övervakning.

1.6 Tillsynsuppgifter

Räddningsverket ska övervaka att de allmänna skyldigheterna enligt räddningslagen fullgörs och att verksamhetsutövarna och byggnadernas ägare och innehavare fullgör sina lagstadgade skyldigheter. Räddningsverket ska under sin tillsyn förrätta brandsyner och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter.

Tillsynsverksamheten planeras med hjälp av en tillsynsplan som görs upp årligen. Tillsynsplanen grundar sig på beslut om servicenivån i alla områden i hela landet förutom Lappland. Tillsynsplanen för Lappland grundar sig delvis på servicenivåbeslutet. Av utredningarna framgår att tillsynsplanen har lämnats in till regionförvaltningsverket på det sätt som anges i räddningslagen. Tillsynsplanerna är i regel också offentliga och lättillgängliga. Områdena har under 2022 allokerat 7–27 årsverken till tillsynsverksamheten.

Områdena lyfte i sina utredningar fram att man på riksnivå endast delvis har kunnat sörja för kompetensen hos den personal som utför tillsynen i fråga om såväl introduktionen som fortbildningen. Som en särskild brist lyfte områdena fram Räddningsinstitutets bristfälliga utbud av fortbildning under 2022.

Informationen om mängden genomförda tillsynsuppgifter är inte den samma i räddningsväsendets resurs- och olycksstatistiksystem Pronto och områdets egna datasystem som används i tillsynsverksamheten. Regionförvaltningsverken använder Pronto som informationskälla. Välfärdsområdenas räddningsmyndigheter använder detta system för att fullgöra sin skyldighet enligt 87 § i räddningslagen att lämna statistikuppgifter.

Enligt uppgifter ur Pronto genomfördes år 2022 tillsynen i enlighet med tillsynsplanen i Lappland, i området Uleåborg-Koillismaa i Norra Österbotten, Södra Österbotten och Östra Nyland.

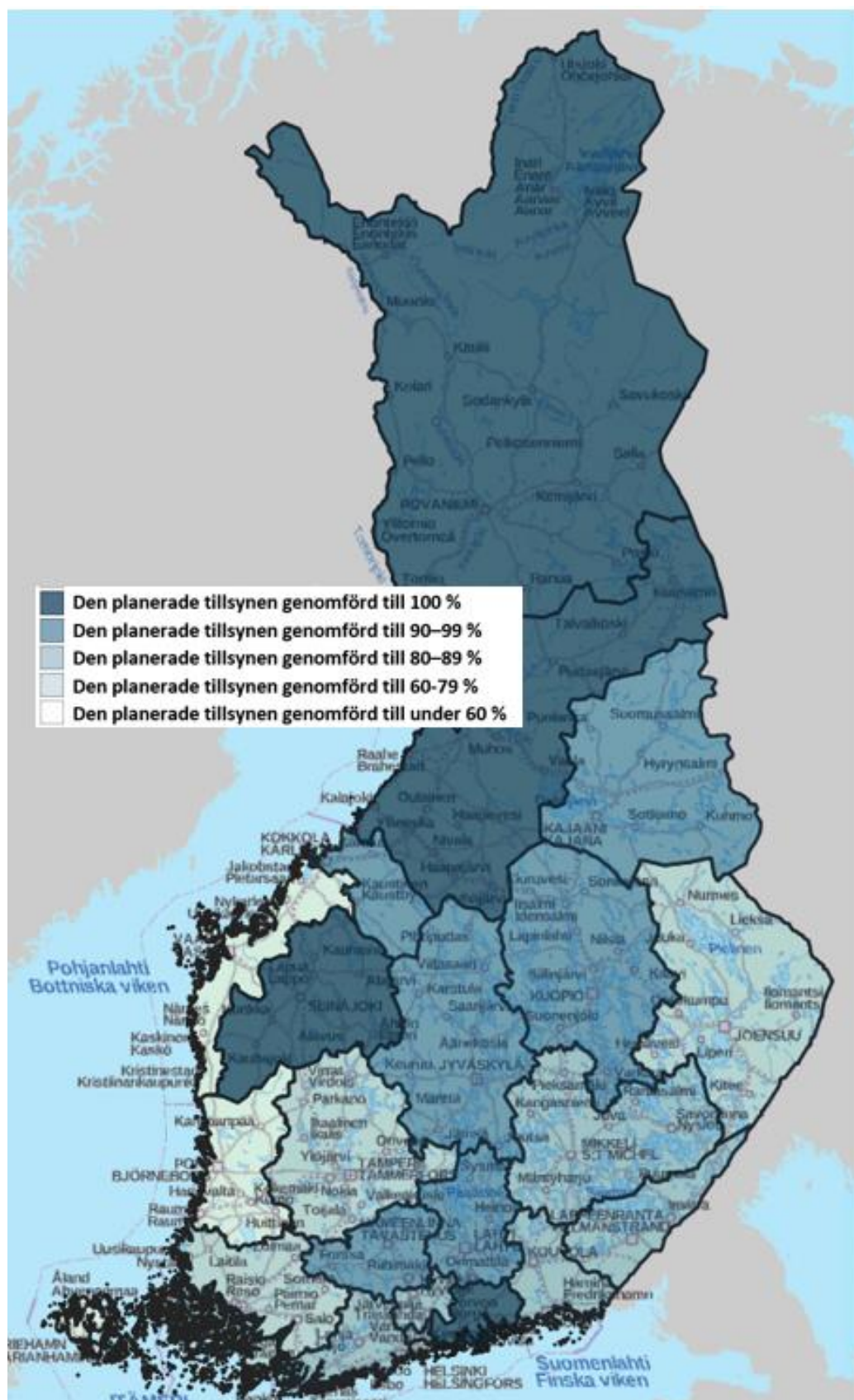

Bild 2: Genomförandet av de planerade brandsynerna enligt vad som registrerats i Pronto. (Källa: Pronto)

Välfärdsområde	Genomförda brandsyner (antal)	Utfall av planerade brandsyner %
Helsingfors	585	66
Västra Nyland	1 827	82
Mellersta Nyland	1 518	85
Östra Nyland	579	100
Egentliga Finland	1 105	68
Egentliga Tavastland	1 054	99
Päijänne-Tavastland	1 102	95
Kymmenedalen	1 333	89
Södra Karelen	1 131	89
Södra Savolax	509	85
Mellersta Finland	1 381	93
Birkaland	1 585	77
Satakunta	1 252	53
Södra Österbotten	1 541	101
Österbotten	529	52
Mellersta Österbotten	483	92
Norra Savolax	1 269	95
Norra Karelen	356	78
Jokilaaksot	662	99
Kajanaland	701	99
Uleåborg-Koillismaa	1 098	124
Lappland	526	103
Totalt	22 126	84

Tabell 3: Genomförda brandsyner och deras andel av de planerade mängderna av tillsyn enligt välfärdsområde. (Källa: Pronto)

På riksnivå utfördes sammanlagt 22 126 brandsyner, vilket är 84 procent av den planerade tillsynen. I en del av områdena genomfördes brandsyner som överförts från föregående år.

Med undantag av Lappland används modellen för självbedömning av brandsäkerheten för att kartlägga riskobjekt i bostads- och fritidsfastigheter. Alla regioner har dock inte resurser att reagera på de uppgifter som erhållits i självbedömningen eller att inrikta tillsynen till dessa objekt. Nationellt sett är tillsynen av bostads- och fritidsfastigheter otillräcklig.

Genomförandet av tillsynsuppgifterna följs upp i varierande grad i olika områden. En del av områdena följer regelbundet upp sin tillsynsverksamhet när det gäller

kvaliteten, laglighetsbedömningen och verkställandet av god förvaltning. En del av områdena framförde i sina utredningar att de endast delvis följer upp tillsynsverksamheten och en del av områdena följer inte upp den alls.

För att medborgarna ska behandlas jämlikt bör på nationell nivå särskild uppmärksamhet fästas vid tillsynsuppgifternas kvalitet, laglighetsbedömningen och verkställandet av god förvaltning vid räddningsväsendet. Övervakningen av detta delområde ska också utgöra en del av välfärdsområdenas egenkontroll.

Övervakningen av och tidsfristerna för verkställandet av de korrigerande bestämmelser som utfärdats i tillsynsverksamheten varierar på riksnivå. I områdena ska särskild uppmärksamhet fästas vid efterkontrollen så att medborgarna behandlas jämlikt i tillsynsverksamheten.

Kundrespons samlas enligt utredningarna i varierande grad in från tillsynsobjekten. Endast sju områden uppger att de regelbundet samlar in kundrespons och använder den för att utveckla sin tillsynsverksamhet.

Alla välfärdsområden förutom Mellersta Finland använder åtgärdsavgifter för tillsynen. I Mellersta Finland används åtgärdsavgifter för tillsynen delvis.

1.7 Inspektion av beredskapen

Räddningsmyndigheterna kan förrätta inspektioner för att förvissa sig om att beredskapen inför storolyckor och inom befolkningsskyddet uppfyller lagens krav.

Enligt utredningarna har sådana beredskapsinspektioner inte gjorts under 2022.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet, tillgången och utvecklingsbehovet av tjänster för förebyggande av olyckor:

På riksnivå har inga betydande brister i handledningen och rådgivningen observerats. Sätten att genomföra handledningen och rådgivningen varierar och alla välfärdsområden har inte information om efterfrågan på tjänster i området eller en separat kundservicekanal. När det gäller handledning och rådgivning är det svårt att få jämförbara tjänster. För närvarande grundar sig den riksomfattande bedömningen främst på beskrivningar av hurdana tjänster som tillhandahålls, men det är svårt att bedöma tjänsternas nivå och i synnerhet tjänsternas tillräcklighet.

Områdena genomför säkerhetskommunikationen på flera olika sätt både som evenemang och virtuellt. Säkerhetskommunikationen är i regel systematisk och genomförandet av den följs upp. Inga riksomfattande kvalitativa mål har fastställts för säkerhetskommunikationen.

Uppföljningen av olycksutvecklingen varierar på riksnivå. Detta bör uppmärksammas i områdena för att räddningsväsendets tjänster ska dimensioneras riskbaserat och enhetligt i hela Finland.

I brandutredningen är antalet prestationer per område ringa. För brandutredningen har man med undantag av ett område reserverat specialmaterial och utrustning. Områdena allokerar personalresurser för brandutredning i varierande grad. På riksnivå bör man särskilt utveckla ett sätt att omfattande utnyttja resultaten i brandutredningen samt ordna brandutredningen och bedriva samarbete i större helheter.

I tillsynsverksamheten förverkligas i praktiken inte det riskbaserade tillvägagångssättet vid fastställandet av tidsintervallen för inspektionerna av objekt som ska inspekteras med jämna mellanrum. Tillsynen av objekt som ska inspekteras regelbundet (A1–A6) genomfördes som planerat i Lappland, Norra Österbotten, Södra Österbotten och Östra Nyland.

Med undantag av ett område används modellen för självbedömning av brandsäkerheten i hela landet, men tillsynsresurser kan inte allokeras till objekt som kartlagts med hjälp av modellen i alla områden. Tillsynen av bostads- och fritidsfastigheter är otillräcklig. Uppmärksamhet ska på riksnivå fästas vid genomförandet av tillsynsuppgifterna. Välfärdsområdena ska i sin egenkontroll sörja för kvaliteten på tillsynsverksamheten, laglighetsbedömningen samt att verksamheten är förenlig med god förvaltning. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid efterkontrollen av korrigerande bestämmelser.

Det finns utmaningar med att upprätthålla tillsynspersonalens kompetens i fråga om introduktionen och fortbildningen. Fortbildningsutbudet har varit bristfälligt under de senaste åren.

Räddningsmyndigheterna har inte alls genom egna inspektioner övervakat arrangemangen för beredskap inför storolyckor eller undantagsförhållanden enligt räddningslagen. En del av välfärdsområdena meddelar att de utför denna typ av inspektioner som en del av den övriga tillsynsverksamheten.

2 Räddningsväsendets tjänster

Med räddningsverksamhet avses brådsakande uppgifter som syftar till att

- rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar
- samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan.

Åtgärder som behövs i räddningsverksamheten ska kunna vidtas utan dröjsmål och effektivt.

2.1 Varningar till befolkningen

Räddningsverket sörjer inom sitt område för varning av befolkningen vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta.

På riksnivå grundar sig varningar till befolkningen både på befolkningslarm och på varningsmeddelanden. Enligt utredningar från välfärdsområdena bor i genomsnitt 66 procent av Finlands befolkning i det teoretiska täckningsområdet för fasta befolkningslarm. Ett av områdena gav inget svar. Det faktiska tillgodoseendet av täckningen har inte säkerställts till alla delar på riksnivå.

När det gäller befolkningslarm förekommer det ställvis på olika håll i Finland reparationsskuld. En del av områdena har regelbundet förnyat sina befolkningslarm och situationen är god eller måttlig. En del av områdena har i och med det förändrade säkerhetsläget börjat satsa på befolkningslarm och förnyar målmedvetet larmanordningarna eller tekniken i anslutning till dem. Reservsystemen för att varna befolkningen är ställvis bristfälliga.

2.2 Räddningsverksamheten

Räddningsverksamheten indelas i tjänster för grundberedskap och särskild beredskap.

Med tjänster för grundberedskap avses sådana räddningstjänster som en räddningsenhet eller räddningsgrupp producerar och som inte förutsätter specialutrustning och -utbildning. Av den personal som deltar i produktionen av tjänster för grundberedskap förutsätts grundläggande utbildning för yrkes- eller avtalspersonal inom räddningsbranschen, tillräcklig fysisk funktionsduglighet och upprätthållande av tillräcklig kompetens. Av utrustningen för grundberedskap förutsätts att man med utrustningen kan klara av de vanligaste räddnings- och släckningsuppgifterna.

Med räddningsverksamhetens särskilda beredskap avses räddningsväsendets på förhand fastställda och säkrade förmåga att utföra till exempel rökdykning, kemikaliedykning, ytbärgning, vattendykning, bekämpning av miljöskador och räddning från hög höjd samt annan beredskap för räddningsverksamhet enligt de lokala riskerna. Tjänsterna för särskild beredskap förutsätter att personalen har specialutbildning och kompetens att utföra uppgifterna som delvis förnyas med jämna mellanrum. Ett effektivt genomförande av tjänster för särskild beredskap kan förutsätta specialutrustning.

2.2.1 Räddningsverksamhetens grundberedskap

Krav på aktionsberedskap

I anvisningen för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet² har Finland delats in i 1 x 1 kilometer stora rutor. Rutorna har klassificerats enligt fyra riskklasser (I–IV) på basis av hur sannolika räddningsväsendets brådskande uppdrag är i rutan. För varje riskklass har fastställts en maximitid inom vilken rutorna ska nås. Minimimålet är att den första enheten i brådskande räddningsuppdrag uppnår målet inom aktionsberedskapstiden för riskrutan i minst 50 procent av uppdragen.

Tabell 4: Mål för aktionsberedskapstiden

Riskklass	Aktionsberedskapstid för första enheten	Aktionsberedskapstid för räddningsverksamheten	Aktionsberedskapstid för räddningsplutonen
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	inget krav	inget krav	inget krav

Karta över riskområden

Varje område har i sitt servicenivåbeslut presenterat en karta över riskområden som beskriver hur räddningsverksamhetens grundläggande beredskap produceras i området. Den brist i uppföljningen av olycksutvecklingen i vissa områden som beskrivs i föregående avsnitt medför också en brist i den riskbaserade dimensioneringen av tjänsterna, och det är svårt att skapa en riksomfattande bild.

Mål för den första enhetens aktionsberedskapstid

Aktionsberedskapstiden för den första enheten är tidsintervallet från det att räddningsväsendets första enhet larmades till det att enheten är på plats. Endast enheter som brådskande förflyttat sig till olycksplatsen beaktas.

Medianen för den förverkligade aktionsberedskapstiden för den första enheten på riksnivå var 7 minuter 36 sekunder 2022. Medelvärde för medianen under de tre föregående åren var 7 minuter 44 sekunder, så aktionsberedskapsmedianen för den första enheten har till denna del förkortats.

Utöver den totala aktionsberedskapstiden i hela området år 2022 har regionförvaltningsverket med hjälp av eget material utrett den första enhetens aktionsberedskapstid per riskruta. Av de så kallade problemrutorna där den förverkligade aktionsberedskapen underskred målet under de fyra föregående kalenderåren (2019–2022), hade hela landet 161 rutor. För dessa rutors del finns betydande brister gällande förverkligandet av aktionsberedskapen.

² Anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet (IM 20/2012)

Om man endast granskar de rutor där det under granskningsperioden har funnits minst fyra uppgifter under varje granskningsår, finns det en betydande brist i genomförandet av aktionsberedskapstiderna i 152 riskrutor på riksnivå. Med tanke på brister i aktionsberedskapen förekommer det anmärkningsvärt stora områden (över 30 problemrutor) i Helsingfors, Vanda-Kervo och Mellersta Nyland. Stora områden bildas också i Västra Nyland och Birkaland (10–29 problemrutor). Brister i aktionsberedskapen förekommer också i Egentliga Tavastland, Egentliga Finland, Mellersta Finland, Österbotten och Norra Savolax.

En servicenivå enligt anvisningen för planering av aktionsberedskapen har kunnat produceras i Södra Karelen, Päijänne-Tavastland, Södra Savolax, Kajanaland och Mellersta Österbotten.

De största missförhållandena i aktionsberedskapen koncentreras till områden med den största befolkningstätheten, där utvecklingen av räddningsväsendets tjänster inte har följt med stadsutvecklingen.

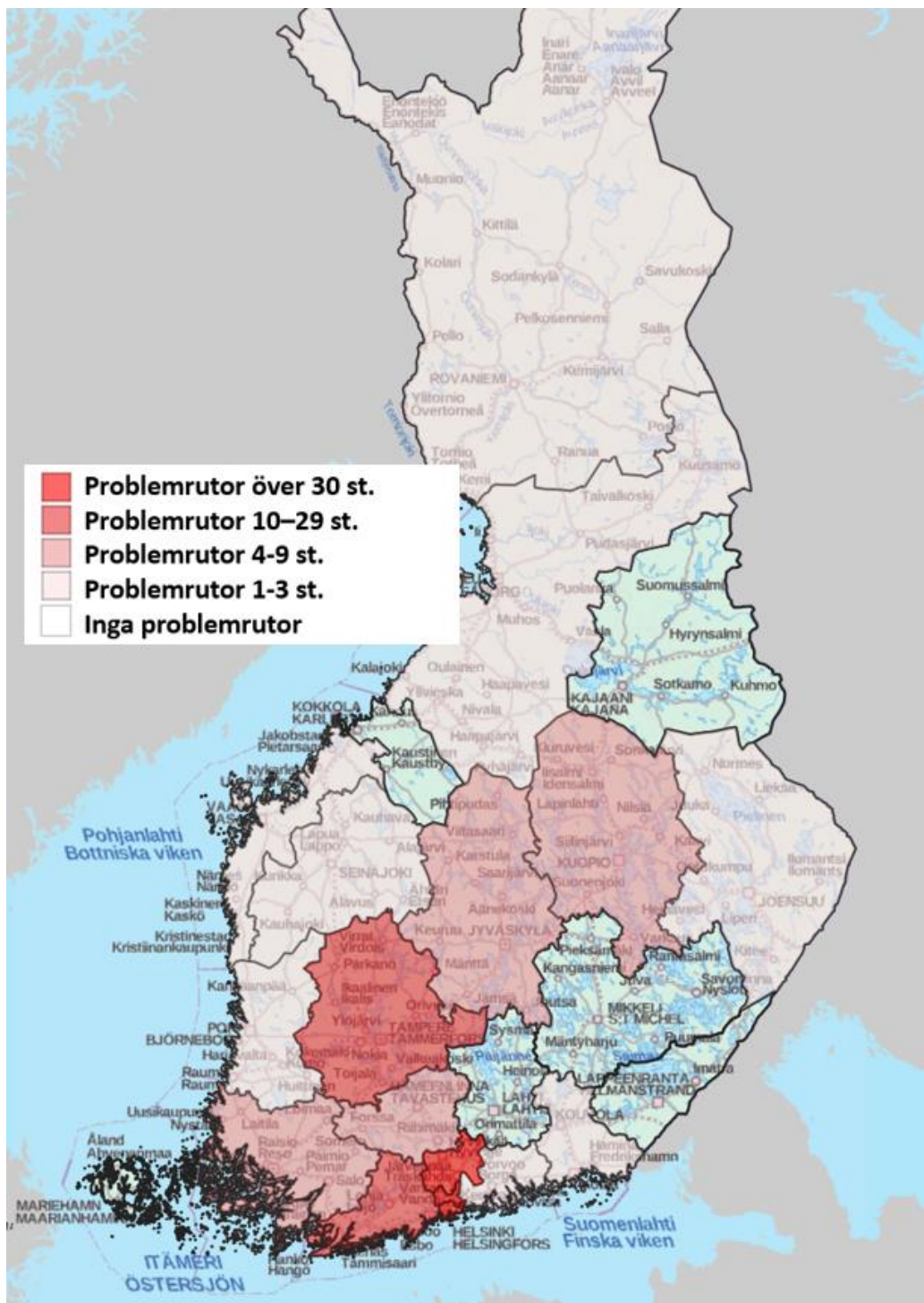

Bild 3: Antalet problemrutor per välfärdsområde

Riskklass	Problemrutor (st.)	Problemrutor med min. 4 uppdrag
I	161	152
II	42	17
III	1	0
Totalt	204	169

Tabell 5: Sammanställning av första enhetens problemrutor

Utmaningarna för att uppnå målen för den första enhetens aktionsberedskapstid håller eventuellt på att öka på riksnivå. Det fanns totalt 94 riskrutor där målen inte har uppnåtts under de två föregående åren (2021 och 2022), så utan utvecklingsåtgärder kommer även dessa sannolikt att bli problemrutor. Av välfärdsområdena krävs också förebyggande åtgärder för dessa riskrutor, så att dessa eventuella framtida problemrutor inte försämrar aktionsberedskapen i dessa områden. Även den allt svårare personalbristen försvårar ytterligare upprätthållandet av aktionsberedskapen på en kravenlig nivå.

Av följande tabell framgår att de nya eventuella problemrutorna är starkt koncentrerade till huvudstadsregionen, dvs. Helsingfors, Mellersta Nyland och Västra Nyland.

Välfärdsområde	Problemrutor (st.)	Problemrutor med min. 4 uppdrag	Rutor där målen har inte uppnåtts under de två föregående åren (2021 och 2022)
Helsingfors	53	46	17
Västra Nyland	23	19	12
Mellersta Nyland	42	38	18
Östra Nyland	2	1	2
Egentliga Finland	10	10	4
Egentliga Tavastland	7	5	3
Päijänne-Tavastland	2	1	5
Kymmenedalen	1	1	1
Södra Karelen	3	1	2
Södra Savolax	0	0	3
Mellersta Finland	8	7	5
Birkaland	20	19	5
Satakunta	2	1	1
Södra Österbotten	1	1	1
Österbotten	5	4	1
Mellersta Österbotten	0	0	0
Norra Savolax	7	6	4
Norra Karelen	4	2	3
Jokilaaksot	0	0	1

Kajanaland	1	0	0
Uleåborg-Koillismaa	7	4	3
Lappland	6	3	3
Totalt	204	169	94

Tabell 6: Sammandrag av problemrutorna och deras eventuella utveckling.

Mål för räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid

Aktionsberedskapstiden för räddningsverksamheten är ett tidsintervall från det att den första räddningsenheten larmas till det att en räddningsenhet på minst fyra personer inleder effektiv räddning. Endast enheter som brådslande förflyttat sig till olycksplatsen beaktas.

Medianen för den förverkligade aktionsberedskapstiden för räddningsverksamheten på riksnivå var 15 minuter 28 sekunder 2022. Medeltalet för medianen för de tre föregående åren var 14 minuter och 17 sekunder, räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid på riksnivå har alltså förlängts med över en minut.

Mål för räddningsplutonens aktionsberedskapstid

Räddningsplutonen består av en ledare och minst två och högst fem räddningsenheter. Eftersom det inte finns några aktionsberedskapstider för den verkliga räddningsplutonen, används som den beräknade aktionsberedskapstiden för räddningsplutonen åtgärdsstatistiken i Pronto från det att den första räddningsenheten larmats till det att minst nio personer från räddningsväsendet har anlänt till olycksplatsen. Endast enheter som brådslande förflyttat sig till olycksplatsen beaktas.

Medianen för den förverkligade aktionsberedskapstiden för räddningsplutonen på riksnivå var 15 minuter 28 sekunder 2022. Medeltalet för medianen för de tre föregående åren var 15 minuter och 15 sekunder, räddningsplutonens aktionsberedskapstid på riksnivå har alltså förlängts en aning.

Höjning av beredskapen

Det finns ingen etablerad riksomfattande verksamhetsmodell för att höja beredskapen. Varje område har fastställt sitt eget sätt att höja beredskapen enligt sina egna ledarskapsanvisningar.

Personal

Nationellt sett är 4 262 personer och sammanlagt 3 425 årsverken i huvudsyssla i daglig beredskap. På basis av ett personligt arbetsavtal deltar sammanlagt 4 282 personer i bisyssla i räddningsverksamheten. På basis av brandkårsavtalet deltar 8 830 personer som avtalsbrandkårist i räddningsverksamheten. Av dessa avtalsbrandkårist har minst 3 120 personer en utryckningsberedskap på 30 minuter.

I fråga om personal saknas siffror för Satakunta i sin helhet.

I fråga om testning av den fysiska funktionsförmågan är praxisen i regel likartad nationellt sett och grundar sig på testsystemet FireFit. I praktiken förekommer dock regionala variationer särskilt i fråga om testning och krav gällande avtalsbrandkårister och personer i bisyssla inom räddningsverksamheten. Den fysiska funktionsförmågan testas i regel endast för personal som deltar i rökdykning och inte för alla som deltar i räddningsverksamheten. Det förekommer också skillnader i de krav som ställs på befälen.

Nationellt sett råder det personalbrist både i fråga om personal i huvudsyssla och i fråga om avtalsbrandkårister. I flera områden har man lyft fram rekryteringsutmaningar som redan nu försvårar genomförandet av räddningsverksamhetens serviceproduktion. Antalet klagomål till regionförvaltningsverken om tillsättandet av tjänster har ökat på riksnivå. De avgjorda klagomålen har handlat om avvikelser från behörighetsvillkoren.

Brandstationer

Hela Finlands brandstationsnätverk bygger på brandstationer som bemannas av heltidsanställd personal, brandstationer som är i avtalsbrandkårernas besittning eller ägo samt fabriks- och anstaltsbrandkårernas brandstationer. Vid en del av brandstationerna finns dessutom en enhet inom prehospital sjukvård. Det finns 151 brandstationer som är i omedelbar utryckningsberedskap och bemannas av personal i huvudsyssla dygnet runt. Det finns 82 brandstationer som är i delvis utryckningsberedskap. Det finns sammanlagt 600 brandstationer som bemannas av avtalsbrandkårer och personer i bisyssla inom räddningsverksamheten. Det finns 62 fabriks- och anstaltsbrandstationer. Det finns sammanlagt 208 brandstationer som också har en enhet inom prehospital sjukvård.

Tung materiel

Den tunga materiel som används i räddningsverksamheten är relativt gammal i hela landet. Släcknings- och tanksläckningsbilarnas medelålder är 16,7 år. Dessutom finns det betydande regionala skillnader i den tunga materielens livscykel. Tankbilarnas medelålder är 16,5 år. Medelåldern för fordon som är utrustade för ledningsbruk är 6 år.

Övrig materiel

Nationellt sett har räddningsväsendet mångsidig materiel för olika olycksituationer. Till exempel har drönare blivit en del av räddningsverksamheten. Bland den övriga materielen kan man bland annat lyfta fram båtmaterielens relativt höga ålder. I flera områden uppgår båtmaterielens medelålder till cirka 30 år. Medelåldern för hävare och enheter med integrerad stege är ställvis anmärkningsvärt hög (över 30 år).

2.2.2 Särskild beredskap inom räddningsverksamheten

Rökdykningsberedskap

Med rökdykning avses släcknings- och räddningsarbete som utförs med hjälp av tryckluftsandningsapparat och vederbörlig skyddsutrustning och som förutsätter att man tränger in i ett antänt, rökigt och avgränsat utrymme inomhus eller arbetar på taket till en brinnande byggnad.

Rökdykning förutsätter att räddningsmännen har den utbildning som uppgiften kräver, regelbunden årlig övning som upprätthåller kompetensen samt tillräcklig fysisk kondition och ett tillräckligt gott hälsotillstånd. För släckning av brinnande och avgränsade inomhusutrymmen används också andra metoder än rökdykning.

Av de personer som deltar i räddningsverksamheten i huvudsyssla finns det i hela landet 3 022 personer som är behöriga för rökdykning. Motsvarande antal anställda i bisyssla och avtalsbrandkårister är 2 370 personer. I de olika områdenas bedömningar har det framkommit att antalet rökdykare minskar och att underskottet åtgärdas genom att införa kompletterande släckningsmetoder, men i praktiken har det i flera områden varit svårt att få utbildning i de nya metoderna.

Beredskap för CBRNE-olyckor

Med CBRNE-olyckor avses olyckor där kemiska ämnen (C), biologiska sjukdomsalstrare (B), radioaktiva ämnen (R), kärnenergi (N) eller explosiva varor (E) är inblandade.

Kemikalieolyckor bekämpas vid behov med kemikaliedykning, med vilken avses spanings-, räddnings-, bekämpnings- och andra motsvarande uppgifter i ett område där omedelbar fara föreligger och som förutsätter användning av tryckluftsandningsapparat och vederbörlig kemikalieskyddsdräkt. Kemikaliedykning förutsätter att räddningsmanskaper har den utbildning som uppgiften kräver, regelbunden årlig övning som upprätthåller kompetensen samt tillräcklig fysisk kondition och ett tillräckligt gott hälsotillstånd.

I den regionala expertbedömningen framkom inga särskilda brister i fråga om kemikaliedykning. Av utredningarna framgick att avtalsbrandkåristerna utför kemikaliedykning endast i få områden.

På riksnivå kan situationen för kemikaliedykningen endast bedömas utifrån antalet personer, eftersom utredningarna inte lyfter fram några särskilda utmaningar eller kvalitetsbeskrivningar för kemikaliedykningen. Ett område registrerade inte antalet personer. Antalet räddningsgrupper som har kapacitet för kemikaliedykning är sammanlagt 135 i hela landet. Antalet personer som är behöriga för kemikaliedykning och som deltar i räddningsverksamheten i huvudsyssla uppgår till sammanlagt 2 529. Bland de anställda i bisyssla och vid avtalsbrandkårernas larmavdelningar är 465 personer behöriga för kemikaliedykning.

Beredskap för vattenräddning

Vattenräddning innebär räddningsverksamhet och ytbärgning samt vattendykning som utförs med båtmaterial. Ytbärgning innebär att en människa, ett djur eller

egendom räddas och skada avvärjs på vattenytan eller strax under den, utan vattendykning. Med vattendykning avses räddning av människor eller egendom och bekämpning av miljöskador som kräver vattendykningssanordningar och -utrustning.

Som en nationell sammanfattning kan konstateras att det på basis av utredningarna är svårt att bedöma verksamhetens praktiska arrangemang, verksamhetens dimensioneringsgrunder och resurser samt verksamhetens resultat och utvecklingsbehov. Antalet räddningsgrupper som har kapacitet för ytbärgning är sammanlagt 361 i hela landet. Antalet personer med behörighet för ytbärgning som deltar i räddningsverksamheten i huvudsyssla uppgår till 3 090. Antalet i avtalsbrandkårer och i bisyssla är 1 385. I hela Finland finns det sammanlagt 25 räddningsgrupper i den dagliga beredskapen som kan utföra vattendykning. Bland den personal som deltar i räddningsverksamheten i huvudsyssla finns det i hela landet 559 personer som är behöriga att utföra vattendykning.

Områdena har om man ser på materielen olika beredskap för vattenräddning. En del av områdena saknar helt specialmateriel. Andra har vattenlivräddningsenheter med utrustning för vattendykning. Specialmaterielens mängd och kvalitet varierar från område till område och utredningarna ger inte sådan information om placeringen av vattenlivräddningsenheterna som möjliggör en nationell bedömning.

Särskild beredskap inom räddningsverksamheten vid miljöskador

Med räddningsverksamhet vid miljöskador avses räddningsverksamhet vid olje- och kemikalieskador.

Av utredningarna från de områden vars verksamhetsområden omfattar kusterna framgår att arten av de kemikalier som transporteras på Finska viken har förändrats och att det kommer att ske fler förändringar. De befintliga materielen tillgodoser dåligt de behov som bekämpningen av nya kemikalier medför och till denna del finns det ett behov av att förnya materielen inom den närmaste framtiden.

På riksnivå har sammanlagt 63 årsverken reserverats för bekämpningsberedskapen vid fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor. På riksnivå kan antalet årsverken endast anses vara riktgivande, eftersom alla områden inte gav någon uppskattning av antalet årsverken. I flera områden arbetar man med att uppdatera planen för bekämpning av miljöskador utifrån regionförvaltningsverkens tillsyn.

Enligt den utredning som regionförvaltningsverken gjorde 2022 motsvarar inte nivån på bekämpningen av miljöskador den uppställda kravnivån för bekämpning av miljöskador vid 18 räddningsverk.³

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är bristerna på riksnivå inte så betydande att beredskapen att bekämpa miljöskador skulle vara allvarligt hotad, eftersom den materiella beredskapen är nationellt sett på en rimlig nivå och bristerna i allmänhet hänför sig till de administrativa planerings- och

³ Beredskap för bekämpning av miljöskador inom räddningsväsendet 2022. Regionförvaltningsverkens publikationer 157/2023 (på finska).

utvecklingsuppgifterna. Behovet av att utveckla räddningsväsendet gäller att i bekämpningen av miljöskador försöka uppnå den riskbaserade minimikravnivån.

Beredskap för räddning från hög höjd

I räddning från hög höjd ingår åtgärder för räddning från hög höjd med fordonsmateriel och repräddning och arbete i ett område där det finns risk för fall. Arbete på ett område med fallrisk kan vara psykiskt och fysiskt krävande arbete och ett tryggt utförande ställer särskilda krav på räddarens hälsotillstånd, funktionsduglighet, utbildning och övning. Behörighetsvillkoren klassificeras i två separata kompetensnivåer (PVAT I och PVAT II).

Antalet räddningsgrupper med kapacitet för arbete i områden med fallrisk är i hela landet 239. Inom räddningsverksamheten arbetar sammanlagt 2 607 personer i huvudsyssla som är behöriga att arbeta i områden med fallrisk på nivå PVAT I och 1 645 personer på nivå PVAT II. Antalet avtalsbrandkårister och personer som arbetar i bisyssla uppgår på motsvarande sätt till 1 076 personer på nivå PVAT I och 265 personer på nivå PVAT II. På riksnivå kan antalet endast anses vara riktgivande, eftersom alla områden inte gav information om antalet årsverken.

Utifrån välfärdsområdenas utredningar är det svårt att på riksnivå bedöma vad som utgör en tillräcklig beredskap, resursplacering samt utvecklingsbehovet.

Beredskap för att få släckvatten

Beredskapen för att få släckvatten beskrivs i samarbete mellan räddningsverken och kommunerna i kommunernas och vattentjänstverkens släckvattenplaner.

Nationellt sett är släckvattenplanerna delvis uppdaterade. En del av områdena har en uppdaterad släckvattenplan som innehåller centrala uppgifter med tanke på tillgång till släckvatten om armaturer (slangutrustning, pumpar), brandpostnätverket, naturliga vattenkällor och vattenmängden i fordonen.

Beredskapen för att få släckvatten ska uppmärksammas på riksnivå och vid behov ska tillsynen inriktas så att beredskapen för att få släckvatten ordnas på ett enhetligt sätt och kan bedömas.

Beredskap enligt andra lokala risker

Det finns olika typer av lokala risker på olika håll i Finland. I skärgårdsområdet upprätthåller räddningsväsendet separata brandmaterielskjul så att lokalbefolkningen på egen hand kan agera i olyckor i området innan räddningsväsendets tjänster anländer. Gruvindustrin, stora industriparkar, hamnområden, försvarsmaktens objekt, trafikknutpunkter, höga byggnader och underjordiska utrymmen är exempel på lokala risker som kräver riktad lokal beredskap i områdena. Enligt uppgifter från områdena har inte alla områden helt beaktat de lokala riskerna i beredskapsplaneringen.

I Lappland och andra glesbefolkade områden framhävs behovet av brandstationer med självständig funktionsförmåga på grund av de långa avstånden. Med brandstationer med självständig funktionsförmåga avses att man med befintliga resurser (personal, materiel och brandstationsinfrastruktur) har kapacitet för att

utföra räddningsarbete i 2–3 timmar, vilket motsvarar avståndet mellan brandstationerna.

Objekt som medför särskild risk

Antalet objekt som medför särskild risk enligt 48 § i räddningslagen är sammanlagt 203 i hela landet. Dessa objekt kräver särskild uppmärksamhet och resursfördelning av räddningsväsendet. För objekten utarbetas i enlighet med den särskilda regleringen en extern räddningsplan som ska uppdateras minst vart tredje år. Dessutom ska det vid objekten ordnas en storolycksövning som uppfyller kraven minst vart tredje år. Valfärdsområdena har lyft fram dessa objekt som orsakar särskild risk i sina utredningar.

Specialmateriel eller specialverksamhet för upprätthållande av beredskapen

En del av områdena har specialmateriel och specialverksamhet som kan utnyttjas både i Finland och internationellt. Det kan till exempel vara en s.k. skogsbrandsformation (GFF-V, ground forest fire fighting using vehicles) och en högeffektpumpmodul (Norra Österbotten, Kajanaland och Lappland). I huvudstadsregionen finns dessutom tung materiel avsedd för räddningsverksamhet som kan utnyttjas för ruinräddning.

2.3 Ledning av räddningsverksamheten

Räddningsverksamheten leds av räddningsmyndigheten och räddningsväsendets formation har alltid en ledare. I samarbetssituationer där flera myndigheter deltar i räddningsverksamheten fungerar räddningsmyndigheten som allmän ledare. För ledningen av räddningsverksamheten utarbetas nödvändiga planer där de ledningsarrangemang som riskerna och hoten förutsätter fastställs i situationer med olika omfattning och även långvariga situationer.

Varje område har beskrivit sina egna ledningssystem i ledarskapsanvisningen. Räddningsverksamheten leds alltid av räddningsmyndigheten. Nationellt sett förekommer det regionala skillnader i ledningsarrangemangen för räddningsverksamheten när det gäller ansvar, roller och jourområdenas storlek. Det finns också regionala skillnader i hur ledningssystemen byggs upp vid medelstora eller stora olyckor. Lägescentralernas verksamhet har också olika operativa roller i de olika områdena.

Räddningsverken i huvudstadsregionen har sinsemellan utvecklat befälsresurserna för ledningen av räddningsverksamheten med starkt stöd av varandra, vilket kan anses vara ett bra och ändamålsenligt sätt att dela resurserna. Ett annat bra exempel på verksamhet som överskrider regiongränserna är jourverksamheten som ordnas i samarbete mellan Egentliga Tavastland och Egentliga Finland.

Lägescentralsverksamheten som ordnas i samarbete mellan räddningsverken i Södra Karelen, Södra Savolax, Norra Karelen och Norra Savolax i östra Finland kan ses som ett bra nationellt exempel på lägescentralsverksamhet. På andra håll i Finland stöder sig områdena i regel på personalresurserna för ledningen av räddningsverksamheten i det egna området och i synnerhet vid medelstora och stora olyckor är resurserna för ledningen av räddningsverksamheten ringa.

Ledningsarrangemangen inom räddningsverksamheten påverkar också direkt hur ledarskapet ordnas mellan enhetschefen och räddningsverksamheten när avtalsbrandkårerna larmas. Räddningsledare är antingen den jourhavande brandmästaren eller brandmästaren vid lägescentralen.

2.4 Tillsyn över att de uppgifter inom räddningsverksamheten som välfärdsområdena sköter i samverkan sköts på ett ändamålsenligt sätt.

Välfärdsområdet får producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar själv eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal upphandla dem av andra tjänsteproducenter. Även om välfärdsområdet upphandlar tjänsterna hos en annan tjänsteproducent, kvarstår ansvaret för att ordna tjänsterna och övervaka att de produceras på behörigt sätt hos välfärdsområdet.

Denna expertbedömning gäller 2022, då välfärdsområdena ännu inte var verksamma och således gällde inte skyldigheten att övervaka att servicen sköttes på ett ändamålsenligt sätt.

2.5 Handräckning av räddningsmyndigheten

Räddningsmyndigheten kan ge handräckning som lämpar sig för dess verksamhetsområde för att utföra en lagstadgad uppgift som ankommer på staten, välfärdsområdet eller en kommunal myndighet eller inrättning. Bestämmelser om handräckning finns i 50 § i räddningslagen.

Nationellt sett ger räddningsväsendet handräckning på begäran. Största delen av räddningsväsendets handräckningsuppdrag hänför sig till att stödja social- och hälsovårdsväsendet eller polisen. En del av områdena grundar handräckningen på den jourhavande brandmästarens eller befälhavarens prövning från fall till fall så att den egna tjänsteproduktionen inte äventyras. En del av områdena har inte ingått avtal eller gett anvisningar om handräckning och tar inte heller ut ersättning för handräckning.

Välfärdsområde	Handräckning till den prehospitla akutsjukvården (antal) ⁴	Handräckning till polisen (antal)	Handräckning till andra myndigheter (antal)	Handräckningens andel av alla räddningsuppdrag %
Helsingfors	542	30	17	7
Västra Nyland	867	12	8	13
Mellersta Nyland	737	24	28	12
Östra Nyland	149	5	22	11
Egentliga Finland	580	14	6	9

⁴ Handräckning till den prehospitla akutsjukvården, räddningsverket och kommunala myndigheter samt i uppgifter som registrerats som behov av hjälp inom den prehospitla akutsjukvården. Pronto, 12.9.2023

Egentliga Tavastland	211	10	10	9
Päijänne-Tavastland	343	13	7	10
Kymmenedalen	230	7	8	8
Södra Karelen	64	8	10	4
Södra Savolax	243	16	6	10
Mellersta Finland	321	19	10	9
Birkaland	595	14	28	8
Satakunta	249	21	6	7
Södra Österbotten	226	9	20	8
Österbotten	165	7	4	8
Mellersta Österbotten	86	3	43	8
Norra Savolax	259	19	22	8
Norra Karelen	254	14	4	9
Kajanaland	169	5	13	14
Norra Österbotten	522	19	72	10
Lapland	275	37	70	10
Totalt	7 087	306	414	9

Tabell 7: Räddningsväsendets handräckning till myndigheterna enligt välfärdsområde 2022.

Handräckning gavs sammanlagt 7 087 gånger under 2022.

Handräckningsuppdragen utgör 9 procent av räddningsväsendets uppdrag.

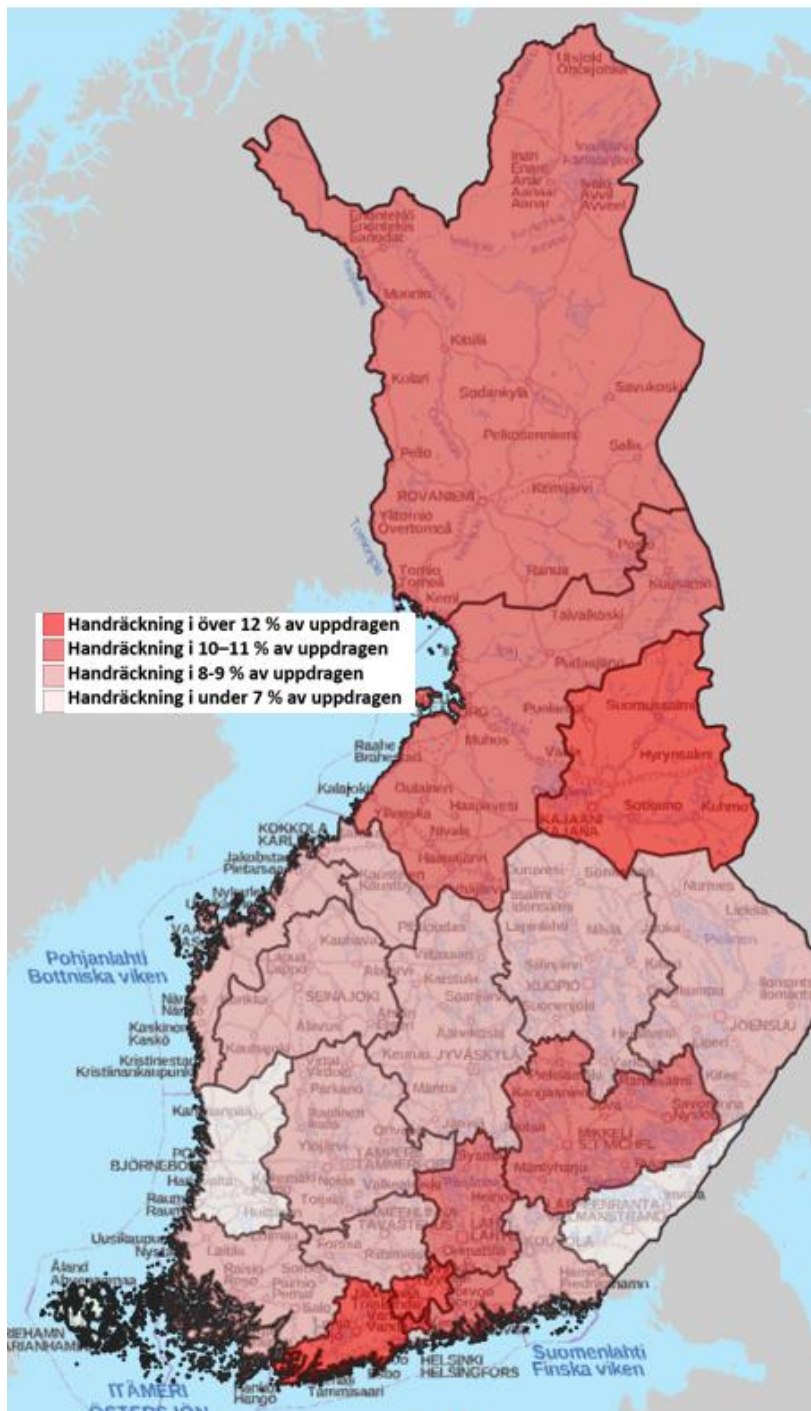

Bild 4: Handräckningens andel av räddningsväsendets alla uppdrag enligt välfärdsområde 2022.

2.6 Lämnande och mottagande av internationellt bistånd

Räddningsväsendet deltar i upprätthållandet av den beredskap som krävs av räddningsväsendet för att lämna bistånd till utlandet och ta emot internationellt bistånd.

Nationellt sett varierar beredskapen att lämna och ta emot internationellt bistånd. Av välfärdsområdenas utredningar framgår att det internationella biståndet fokuserar mer på att lämna bistånd än på att ta emot det. Sex områden meddelar

att de har gjort upp en plan för upprätthållandet av beredskapen och i andra områden har planen gjorts upp delvis.

På riksnivå stöder sig arrangemangen för att lämna och ta emot internationellt bistånd på GFFF-V-modulen som är specialiserad på släckning av skogsbränder, HCP-högeffektpumpsmodulen samt den arktiska räddningsplutonens verksamhet.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet, tillgången och utvecklingsbehovet för räddningsverksamhetens tjänster:

I fråga om befolkningslarm förekommer det reparationsskuld i olika områden. Det teoretiska täckningsområdet för befolkningslarmen omfattar 66 procent av Finlands befolkning. Reservarrangemangen för att varna befolkningen har inte säkerställts på riksnivå.

Det finns stora brister i räddningsverksamhetens aktionsberedskap. En statistisk analys visar att bristerna i aktionsberedskapen håller på att öka avsevärt. En stor del av räddningsväsendets resurser måste inriktas på att utveckla aktionsberedskapen så att man kan säkerställa att medborgarna får hjälp på lika villkor. På riksnivå har medianerna för aktionsberedskapstiderna under de tre senaste åren hållits inom de gränser som fastställs i anvisningen för planering av aktionsberedskapen.

I fråga om räddningsverksamhetens grundläggande beredskap är det skäl att fästa uppmärksamhet vid att det finns tillräckligt med personal. Dessutom måste man i synnerhet säkerställa en rimlig livslängd och driftssäkerhet för den tunga materielen och det finns anledning att överväga att förenhetliga den.

I fråga om räddningsverksamhetens specialberedskap måste man bättre än tidigare utreda allokeringen, dimensioneringen och utvecklingsbehoven av resurserna. Det var svårt att göra en kvalitativ bedömning på basis av välfärdsområdenas utredningar.

Det är skäl att fästa uppmärksamhet vid att förenhetliga ledningen av räddningsverksamheten mellan områdena. Praxis, roller och arrangemang varierar från område till område. Om man i ledningen av räddningsverksamheten och upprätthållandet av lägesbilden håller på att övergå till riksomfattande och lägescentralspecifika lösningar, ska man fästa uppmärksamhet vid att processerna blir enhetliga. Tillräckliga resurser för ledning av räddningsverksamheten ska säkerställas i fråga om olyckor av olika storlek och olyckor som överlappar varandra.

När det gäller handräckning bör man överväga att ge riksomfattande anvisningar om handräckningsprocessen och ingå avtal med de viktigaste handräckningsinstanserna. Avtalen bör innehålla ersättningsgrunder.

3 Planer för räddningsverksamheten

Detta kapitel behandlar planer som räddningsverket ska göra upp enligt räddningslagen. Planerna är handlingar som stöder produktionen av de tjänster inom räddningsväsendet som utvärderingen gäller.

Regionförvaltningsverken bedömer upprättandet och genomförandet av planerna utifrån välfärdsområdenas utredningar. Denna nationella bedömning har sammanställts utifrån välfärdsområdenas utredningar och regionförvaltningsverkens regionala expertbedömningar.

Räddningsverket ska enligt räddningslagen göra upp planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet kräver. Räddningsverken ska i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

På riksnivå bör räddningsväsendets dokumentarkitektur och arrangemang förtydligas och förenhetligas. För närvarande är hanteringen av planerna ordnad på olika sätt i olika områden. Endast hälften av områdena uppger att hanteringen av planerna har centraliserats och ansvaret har tilldelats. I hälften av områdena har hanteringen av planerna delvis centraliserats och ansvaret delvis tilldelats. Det rådande läget är att anvisningar upprätthålls i varierande grad.

3.1 Larmanvisningar

Räddningsverket ska i samarbete med de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och som ger handräckning samt Nödcentralsverket göra upp anvisningar om tillkallande av resurser som behövs för räddningsverksamheten. Larmanvisningen ska avfattas så att nödcentralen kan larma de närmaste ändamålsenliga enheterna oberoende av vilket välfärdsområde de är från.

På basis av de erhållna utredningarna har larmanvisningarna utarbetats i varierande grad. I en del av områdena har larmanvisningen utarbetats och uppdaterats, i andra områden har de utarbetats delvis och ett område meddelar att det inte har utarbetats en larmanvisning enligt räddningslagen. Av utredningarna framgår dock att larmanvisningen i princip upprätthålls av de personer som ansvarar för räddningsverkets nödcentralsdatasystem ERICA och att larmanvisningen således inte är en separat handling. I larmanvisningen har samarbetsplanerna och planerna för ömsesidigt bistånd i regel beaktats.

Utöver den responsplanering som sker i datasystemet ERICA ska det utarbetas en larmanvisning som på ett transparent sätt i en separat handling redogör för den responsplanering som gäller beslutsfattandet för de aktörer som deltar i räddningsverksamheten och ger handräckning samt för Nödcentralsverket. Det finns utifrån utredningarna skäl för regionförvaltningsverken att överväga riktad tillsyn av larmanvisningen.

3.2 Räddningsverkens plan för ömsesidigt bistånd

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverken ska vara beredda att i räddningsverksamhet bistå varandra inom samarbetsområdet och att vid behov också bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten.

Planerna för ömsesidigt bistånd mellan räddningsverken är nationellt sett bristfälliga. Endast sju områden uppger att de gjort upp en plan. Två områden har inte alls utarbetat någon plan. Resten av områdena har endast delvis utarbetat en plan för ömsesidigt bistånd. I dessa fall begränsas det ömsesidiga biståndet endast till angränsande områden. I Lappland omfattar planerna för ömsesidigt bistånd också det ömsesidiga bistånd som man kommit överens om med kommunerna i Sverige och Norge. Östra Nyland och Satakunta har för sin del planerat ömsesidigt bistånd i fråga om samarbete i anslutning till kärnkraftverk.

Planerna för ömsesidigt bistånd ska utarbetas i hela landet och de förfaranden för att lämna och be om bistånd som fastställs i räddningslagen ska beaktas i dem. I ljuset av olycksutvecklingen verkar behovet riktas mot att hantera mer omfattande och långvariga olyckor och därför är det skäl att planera biståndet på riksnivå i stället för på provning från fall till fall.

3.3 Samarbetsplaner

Räddningsverket ska utarbeta sådana planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet kräver. Statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt.

Nationellt sett förekommer det brister i utarbetandet och uppdateringen av samarbetsplanerna. En del av bristerna hänför sig till byte av den juridiska personen (då välfärdsområdena inledde sin verksamhet). Samarbetsplanerna har i allmänhet utarbetats i områdena tillsammans med polisen och Försvarsmakten. Upprättandet och upprätthållandet av dessa och andra nödvändiga samarbetsplaner ska uppmärksammas på riksnivå så att de kan göras på ett enhetligt sätt.

3.4 Planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna kräver

Räddningsverket ansvarar för utarbetandet av de planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet förutsätter, inklusive planen för släckningsvatten.

På nationell nivå är de planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna kräver bristfälliga. Av de utredningar som områdena lämnat framgår att det på riksnivå inte finns någon enhetlig

uppfattning om vad som avses med dessa planer och vad som är deras användningsändamål. Ärendet behöver noggrannare nationell styrning.

3.5 Externa räddningsplaner för objekt som medför särskild risk

För en eventuell olycka ska räddningsverket göra upp en extern räddningsplan i samarbete med den berörda verksamhetsidkaren för områden där det enligt räddningslagen finns en kärnanläggning, en produktionsanläggning, en deponi för utvinningsavfall, en bangård eller ett hamnområde som används för transport av farliga ämnen. Räddningsverket och verksamhetsidkaren ska tillsammans se till att informationen om planen ges och ordna övningar för att säkerställa att räddningsplanen fungerar. Velfärdsområdena har olika antal objekt som förutsätter en extern räddningsplan.

Totalt 21 årsverken har på risknivå tilldelats objekt som medför särskild risk. Objekt som medför särskild risk koncentreras kvantitativt mest till Satakunta (29 objekt) och Kymmenedalen (28 objekt), där de verksamma räddningsverken har relativt små resurser. Även i bland annat Lappland finns ett betydande antal objekt som medför särskild risk (18 objekt). Kärnkraftverken i Satakunta och Östra Nyland är också objekt som omfattas av specialreglering och som velfärdsområdena på grund av kraven måste rikta mer resurser till än till andra objekt som medför särskild risk.

Personalresurserna som allokeras på objekt som medför särskild risk kan konstateras vara relativt små. Att de allokerade resurserna är små syns i praktiken genom att det i vissa områden är svårt att upprätthålla externa räddningsplaner eller ordna storolycksövningar inom den lagstadgade tidsfristen.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet, tillgången och utvecklingsbehovet för räddningsverksamhetsplanerna:

Det finns ett nationellt behov av att förtydliga och förenhetliga räddningsväsendets dokumentarkitektur och arrangemang. Nationellt sett är planerna inte uppdaterade och de är delvis bristfälligt upprättade.

Larmanvisningen upprätthålls i praktiken genom den praktiska responsplaneringen i datasystemet ERICA. Larmanvisningen ska vara en separat handling som redogör för larmprinciperna på ett transparent sätt för räddningsverket, Nödcentralsverket och andra intressentgrupper.

Planerna för ömsesidigt bistånd mellan räddningsverken är nationellt sett bristfälliga. En stor andel av planerna för ömsesidigt bistånd saknas och planerna är ofta begränsade till att endast omfatta angränsande områden. Det ömsesidiga biståndet bör vara nationellt planerat och enhetligt för att det ska kunna samordnas.

I fråga om samarbetsplanerna är situationen nationellt sett bristfällig. Det finns brister i utarbetandet och uppdateringen av samarbetsplanerna. En del av bristerna beror på byte av den juridiska personen (kommun → välfärdsområde).

Nationellt granskat är de planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna kräver bristfälliga. Enligt utredningarna är användningsändamålet för dessa planer oklart. Ärendet behöver noggrannare nationell styrning.

Mängden personalresurser som allokerats de externa räddningsplanerna för objekt som medför särskild risk är i förhållande till antalet objekt liten på riksnivå. Det finns 203 objekt och 21 årsverken i personalresurser allokeras till uppgiften. En del av områdena har svårt att klara av de lagstadgade uppgifterna inom den tidsfrist som anges i räddningslagstiftningen.

4 Frivilligarbete inom räddningsväsendet

Avtalsbrandkårer och andra organisationer och personer kan anlitas för att bistå räddningsväsendet i utbildnings-, rådgivnings- och upplysningsuppgifter och räddningsverksamhet. Velfärdsområdet beslutar i vilken omfattning det anlitar frivilliga för att producera räddningsverksamhetens tjänster.

Utöver avtalsbrandkårerna kan även andra aktörer, såsom sjöräddningsföreningars enheter, frivilliga räddningstjänsten, räddningsbranschens förbund, räddningshundar samt radioamatörer och andra organisationer och föreningar som grundar sig på frivilligverksamhet, anlitas för att bistå i räddningsväsendets uppgifter.

I detta kapitel utvärderas skötseln av uppgifter i anslutning till frivilligarbete inom räddningsväsendet, det uppgiftsspecifika behovet av och tillgången till tjänster samt behovet av att utveckla dem.

Nationellt sett finns det på basis av velfärdsområdenas utredningar ingen tydlig definition av vad som avses med frivilligarbete inom räddningsväsendet. Frivilligarbetet består av mycket olika typer av organisationer vars verksamhet grundar sig uteslutande på frivillighet eller är delvis verksamma på frivillig basis enligt skyldigheterna i brandkårsavtalen eller arbetsavtalen. Tydligare och entydigare begrepp måste tas i bruk nationellt för att det ska vara möjligt att jämföra frivilligarbetet inom räddningsväsendet. Dessutom ger utredningarna ett mycket tunt kunskapsunderlag för beskrivningarna av frivilligarbetet. Man måste därför fästa uppmärksamhet vid att utvidga och precisera kunskapsunderlaget under de kommande åren.

4.1 Anlitande av frivilligarbete i produktionen av räddningsväsendets tjänster

Olika frivilliga organisationer deltar i produktionen av räddningsväsendets tjänster. Det finns stora regionala skillnader i anlitandet av frivilligarbete i produktionen av räddningsväsendets tjänster.

Velfärdsområdena erkänner frivilligorganisationernas viktiga roll som producenter av räddningsväsendets tjänster. Den vanligaste frivilliga organisationen för produktionen av räddningsväsendets tjänster är en avtalsbrandkår. En del av områdena lyfter i sina utredningar fram att de inte alls har avtalsbrandkårer utan att alla har ingått ett personligt arbetsavtal med velfärdsområdet och att ersättningarna till dessa personer betalas på åtgärdsbasis.

Regionerna har också ingått brandkårsavtal med FBK-föreningar. Innehållet i dessa avtal varierar områdesvis. Oftast har områdena avtalat med sina avtalsbrandkårer om att producera räddningstjänster. I vissa områden, särskilt utanför tillväxtcentra, har avtalsbrandkårerna en betydande roll i produktionen av räddningstjänster. Med undantag för ett område deltar avtalsbrandkårerna också i genomförandet av säkerhetskommunikationen inom sitt område och ger och deltar i utbildning i räddningsverksamhet. Dessutom ger vissa avtalsbrandkårer handledning i självbedömningen av brandsäkerheten för bostadsfastigheter.

Andra organisationer som frivilligt producerar räddningsväsendets tjänster anlitas i varierande grad i olika områden. Exempel på dessa är sjöräddningssällskap,

radioamatörer och Frivilliga räddningstjänsten. Utredningarna om anlitaandet av dessa organisationer i produktionen av räddningsväsendets tjänster var ytliga.

4.2 Främjande av frivilligarbete inom räddningsväsendet

Myndigheterna för räddningsväsendet ska i mån av möjlighet främja verksamhetsförutsättningarna för frivilliga organisationer som anlitas i räddningsväsendets uppgifter. Främjandet av de frivilliga organisationernas verksamhetsförutsättningar omfattar ekonomiskt stöd, utbildningsstöd eller annat samarbete med de frivilliga organisationerna. Åtgärderna ska synas som mål och åtgärder som antecknats bland annat i räddningsverkens verksamhetsplaner.

Nationellt sett har hälften av områdena (11 välfärdsområden) en verksamhetsplan med skrivningar om åtgärder och mål för att främja frivilligarbetet. Resten av områdena uppger i sina utredningar att de endast delvis eller inte alls har utarbetat en verksamhetsplan för att främja frivilligarbetet.

Ett bra nationellt exempel på hur frivilligarbetet kan främjas är den modell som används i några av välfärdsområdena. Enligt modellen utses en huvudkontaktperson för räddningsverket som ansvarar för samordningen av avtalsbrandkårsverksamheten i hela området. Dessutom är det bra att utse en ansvarig brandmästare för varje avtalsbrandkår som fungerar som en förbindelse mellan avtalsbrandkåren och räddningsverket för den dagliga verksamheten. Avtalsbrandkårerna bereds möjlighet att delta i alla sådana organ som har väsentlig betydelse för avtalsbrandkårsverksamheten.

Det är bra att i områdena organisera ett utvecklingsnätverk för avtalsbrandkårerna som har som mål att sörja för avtalsbrandkårernas regionala verksamhetsförutsättningar och fungera som en kanal för växelverkan mellan avtalsbrandkårerna och räddningsverket. Päijänne-Tavastland kan betraktas som ett positivt nationellt exempel på målmedveten utveckling av avtalsbrandkårsverksamheten, där antalet anställda på larmavdelningarna hade ökat med 43 personer under 2022 (total styrka 605 personer).

Att räddningsväsendets tjänster stöder sig på frivilligarbete är ett kostnadseffektivt sätt att ordna tjänster, och en avtalsbrandkår som fungerar som närtjänst upprätthåller också den lokala resiliensen. Det är också viktigt att fästa uppmärksamhet vid att trygga avtalsbrandkårernas kontinuitet. I en betydande del av avtalsbrandkårerna finns också en ungdomsavdelning som förutom att utbilda unga med tanke på larmavdelningarnas framtida personalbehov också är ett utmärkt sätt att ge unga mångsidig säkerhetsutbildning. Det är också viktigt att beakta andra frivilligorganisationer än avtalsbrandkårerna i området och främja deras verksamhetsförutsättningar på ett jämlikt sätt.

4.3 Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar

För en rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete ska det, när de hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal, ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i lagen om företagshälsovård och andra förebyggande tjänster. Med

förebyggande tjänster och hälsoundersökningar avses att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa.

Nationellt förekommer regionala variationer i genomförandet av hälsoundersökningarna. Om hälsoundersökningarna avtalas i varierande grad i brandkårsavtalen. I största delen av områdena ingår hälsoundersökningar i brandkårsavtalen, men det finns områden där detta inte är fallet. Ett av områdena uppger att man inte känner till innehållet i sina brandkårsavtal. Utifrån de erhållna utredningarna förblir det också oklart om hälsoundersökningarna endast gäller avtalsbrandkårister som utför rök- och kemikaliedykning eller alla avtalsbrandkårister som deltar i räddningsverksamheten. En del av områdena lyfter fram att hälsoundersökningarna gäller alla personer som deltar i räddningsverksamheten medan andra områden ännu håller på att utvidga ansvaret för hälsoundersökningarna. Största delen av områdena påpekar dock att endast rök- och kemikaliedykare erbjuds hälsoundersökningar.

4.4 Utbildning av personal i bisyssla och avtalspersonal

Av personer i bisyssla och de personer som hör till avtalsbrandkårer eller till andra sammanslutningar som ingått avtal krävs utbildning i enlighet med Räddningsinstitutets läroplan.

Utbildningen av personal i bisyssla och avtalsbrandkårer ordnas områdesvis på olika sätt. Räddningsverken bär i vissa områden ett övergripande ansvar för att ordna utbildningen. I andra välfärdsområden har de regionala räddningsförbunden en betydande roll i ordnandet av utbildningar och samordningen av utbildningsverksamheten. Avtalsbrandkårerna ansvarar i huvudsak själva för övningarna på veckonivå.

På riksnivå är situationen vad gäller den lagstadgade utbildningen rimlig. Största delen av avtalsbrandkåristerna och de som arbetar i bisyssla har lagstadgad utbildning. Det finns dock områden där dessa krav endast delvis uppfylls.

Som en riksomfattande observation framgår av utredningarna att utbudet av svenskspråkig utbildning litet och att det är svårt att komma in på den. Detta orsakar svårigheter att uppfylla kraven i lagen särskilt för avtalsbrandkårer som är verksamma i skärgården. Även i norra Finland medför de geografiska avstånden utmaningar för ordnandet av utbildningen.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet, tillgången och utvecklingsbehovet för räddningsverksamhetens tjänster som anknyter till frivilligarbete inom räddningsväsendet:

Frivilligarbetet inom räddningsväsendet stöder sig starkt på avtalsbrandkårerna särskilt i fråga om produktionen av räddningstjänster. Övriga frivilligorganisationer anlitas enligt regionala behov; bland annat sjöräddningssällskap, radioamatörer och Frivilliga räddningstjänsten. På basis av välfärdsområdenas utredningar finns det ingen tydlig gemensam definition av vad som avses med frivilligarbete inom räddningsväsendet.

Främjandet av frivilligarbetet är oplanerat på riksnivå och åtgärderna är inte särskilt konkreta. Avtalsbrandkårernas och andra nödvändiga frivilligorganisationers livskraft bör främjas i områdena, eftersom den upprätthåller och tryggar räddningsväsendets serviceproduktion.

Ordlandet av hälsoundersökningar varierar områdesvis. Hälsoundersökningar ska ordnas i alla områden för alla personer som deltar i räddningsverksamheten, så att man kan säkerställa att personernas hälsotillstånd är på tillräcklig hög nivå och ordna nödvändiga förebyggande tjänster.

Utbildningen av personal i bisyssla och avtalspersonal bör utvecklas på riksnivå. De personer som deltar i räddningsverksamheten ska ha genomgått lagstadgade utbildningar och kompetensen ska upprätthållas genom veckovisa övningar. I utbildningsarrangemangen bör man bättre än tidigare beakta de geografiska avstånden och deltagarnas övriga förbindelser. Det finns en efterfrågan på svenskspråkig utbildning.

5 Befolkningsskyddstjänster

Myndigheten inom räddningsväsendet ska enligt räddningslagen förbereda sig på att sköta befolkningsskyddsuppgifter som hör till verksamhetsområdet med tillräckliga planer och förberedelser. Befolkningsskyddstjänster är bland annat

- planering av befolkningsskyddsberedskapen
- samordning av planerna för befolkningsskyddsuppgifter som myndigheterna för räddningsväsendet ansvarar för
- fastställande av välfärdsområdets befolkningsskyddsorganisation
- reservering av personal som behövs för befolkningsskyddsuppgifter
- utbildning av befolkningsskyddets lednings- och specialpersonal
- ordnande av ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten under undantagsförhållanden
- samarbete med kommunerna.

Syftet med detta kapitel är att bedöma det uppgiftsspecifika behovet av och tillgången till befolkningsskyddstjänster samt behovet av att utveckla tjänsterna. Ett välfärdsområde lämnade ingen utredning om ämnet.

I ett nationellt perspektiv har räddningsväsendet avsatt knappa resurser för befolkningsskyddstjänster. Det finns också stora regionala skillnader i resursfördelningen. Den sammanlagda personalresursen för beredskap och befolkningsskydd är 56,5 årsverken. 27,4 årsverken har reserverats enbart för räddningsväsendets egen beredskap och befolkningsskydd. Sammanlagt 11,7 årsverken har allokerats för att stöda kommunernas beredskap.

5.1 Planering av befolkningsskyddsberedskapen

Räddningsväsendets myndighet i välfärdsområdet sörjer för utarbetandet och uppdateringen av de planer som befolkningsskyddsberedskapen förutsätter och för de resurser som behövs för skötseln av uppgifterna.

Bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem är på bristfällig på riksnivå. Endast hälften av de områden som svarade (10) lyfte fram att en bedömning av krigstida hot har gjorts. Ställvis har det förekommit utmaningar i bedömningen av krigstida hot i samarbetet med Försvarmakten och det har varit svårt att få information. I beredskapsplanerna är befolkningsskyddsberedskapen på riksnivå delvis bristfällig. I en del områden har man redan reagerat på missförhållandena och bristerna och vidtagit åtgärder. Mallarna för beredskapsplanerna är inte enhetliga mellan områdena. Beredskapsplanerna är endast delvis uppdaterade och innehåller en evakueringsplan, ledarskapsanvisningar och larmanvisningar.

5.2 Samordning av planerna för befolkningsskyddsuppgifter som myndigheterna för räddningsväsendet ansvarar för

Myndigheten inom räddningsväsendet i välfärdsområdet sörjer för samordningen av verksamheten och planerna med beaktande av samarbetsbehoven och -avtalen.

Nationellt sett är samordningsarbetet fortfarande inte slutfört och bristfälligt. Endast tre områden som svarade uppgav att samordningsarbetet hade slutförts. Samarbetet övas regelbundet i vissa områden, men på riksnivå förekommer det stora regionala skillnader i övningen av samarbete. Samarbetspromemorior och -avtal i anslutning till samarbetet är uppdaterade endast i fem områden.

5.3 Fastställande av välfärdsområdets befolkningsskyddsorganisation

Myndigheten inom räddningsväsendet i välfärdsområdet sörjer för utarbetandet och uppdateringen av planerna för befolkningsskyddsorganisationens personal (personal i huvud- och bisyssla samt avtalsbrandkårernas personal), material och lokaler.

På riksnivå är välfärdsområdenas arbete med att fastställa befolkningsskyddsorganisationen inte slutfört. En del av områdena fortsätter med samma befolkningsskyddsorganisation som i den tidigare modellen för ordnande av räddningsväsendet, medan man på andra håll omdefinierar befolkningsskyddsorganisationen i och med välfärdsområdena.

5.4 Reservering av personal som behövs för befolkningsskyddsuppgifter

Myndigheten inom räddningsväsendet i välfärdsområdet ansvarar för principerna för reservering av personal och lokaler för befolkningsskyddsorganisationen och tidsintervallet för uppdateringen. Den innehåller en uppdaterad VAP-reservering för personal i huvudsyssla och bisyssla samt avtalsbrandkårernas personal samt reservering av egna lokaler och eventuella tillfälliga skyddsrum.

Reserveringarna är oavslutade på riksnivå. De största bristerna gäller reserveringar av lokaler, utrustning och material. Reserveringen av personal är i ett bättre läge. När det gäller personalfrågor är reserveringarna av avtalsbrandkårister och personer som arbetar i bisyssla inom räddningsverksamheten oavslutade. När det gäller reserveringar av personal i glesbygden har räddningsväsendets förslag inte alltid varit framgångsrika. Organiseringen och ledningen av räddningsverkets verksamhet i krigstid är således bristfällig på riksnivå.

5.5 Utbildning av befolkningsskyddets lednings- och specialpersonal

Lednings- och specialpersonalen inom befolkningsskyddet ska ha tillräcklig kompetens för att sköta de befolkningsskyddsuppgifter som myndigheterna för räddningsväsendet ansvarar för. Fastställandet av den utbildning, introduktion och upprätthållande av kunskaper som krävs för kompetensen och de åtgärder som planerats på basis av detta utgör utbildningsprogrammet för befolkningsskydd.

Nationellt sett varierar utbildningen av lednings- och specialpersonal regionalt. Utbildningen är inte systematisk eller regelbunden på riksnivå och det finns inga statistiska uppgifter om den.

Utifrån svaren har lednings- och specialpersonalen fått utbildning i befolkningsskyddsuppgifter endast i tre områden. I de övriga områdena pågår utbildningen fortfarande eller så har den inte getts alls. Räddningsinstitutet ansvarar för utbildningen, men räddningsverken ordnar också sin egen utbildning. Sammanlagt 36 personer har deltagit i Räddningsinstitutets befolkningsskyddsutbildning. Deltagandet i utbildning som räddningsverket själv ordnat uppgår till 738,5 dagar.

Områdena lyfter i sina utredningar fram att utbildningsbehovet har identifierats. I utredningarna framkom också i fråga om utbildningsutbudet att Räddningsinstitutet, som ansvarar för det riksomfattande utbildningsutbudet, inte alltid förmått svara på efterfrågan.

5.6 Ordnande av ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten under undantagsförhållanden

Förutsättningarna för ledningen av myndigheterna för räddningsväsendet under undantagsförhållanden ska säkerställas. Detta omfattar

- en plan för ledning under undantagsförhållanden, inklusive uppdatering av planen och introduktion i planen
- fastställande av lokaler, tillfälliga lokaler och skyddsrum, som behövs för lednings- och kommunikationsfunktionerna samt avtal om lokalernas underhåll
- fastställande av de datasystem och reservsystem för dem som behövs i lednings- och kommunikationsfunktionerna samt avtal för underhållet av systemen.

Enligt välfärdsområdenas utredningar varierar ordnandet av ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten under undantagsförhållanden regionalt. Endast under hälften av räddningsverken har ordnat sina ledningslokaler i skyddsutrymmen. I och med de nya brandstationerna håller man på att höja nivån på ledningslokalerna så att de överensstämmer med kraven. Verksamheten under undantagsförhållanden är en viktig aspekt som bör beaktas när brandstationer byggs och renoveras. Utredningarna var så generella att man inte kunnat få en exakt bild av hur de övriga förutsättningarna har ordnats och således bedöma saken.

5.7 Samarbete med kommunerna

I beredskapen för befolkningsskydd samarbetar man med kommunerna. Samarbetet omfattar samsamarbetsstrukturer, verksamhetsmodeller och det informationsflöde som samarbetet förutsätter. Övrigt samarbete i anslutning till beredskapen är till exempel stöd för kommunernas beredskapsplanering.

Samarbetet med kommunerna varierar i områdena. Utifrån utredningarna är avsikten att fortsätta samarbetet med kommunerna, men inga avtal om detta har ingåtts ännu eller håller på att utarbetas. Samarbetet med kommunerna har nationellt sett grundat sig på regionala behov och skillnaderna mellan olika kommuner är betydande. En del av områdena har etablerade verksamhetsmodeller för samarbetet med kommunerna. Förhandlingar om

samarbete med kommunerna har förts i varierande grad. I en del av områdena har räddningsväsendets resurser också använts till att stödja mer detaljerad beredskapsplanering i kommunerna som en del av det lagstadgade samarbetet som hör till räddningsväsendet. Detta arbete är betydelsefullt med tanke på befolkningsskyddsberedskapen, men har för sin del försvårat skötseln av räddningsväsendets egna lagstadgade uppgifter.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet, tillgången och utvecklingsbehovet för räddningsväsendets uppgifter som ingår i befolkningsskyddsberedskapen:

På riksnivå är räddningsväsendets befolkningsskyddstjänster bristfälliga. Fördelningen av resurser till befolkningsskyddstjänster varierar avsevärt i områdena. Bristerna framkommer i det att det inte finns nödvändiga planer eller att planerna inte är uppdaterade. Reserveringarna av personal, material, utrymme och materiel är bristfälliga på riksnivå. Ledningslokalerna och andra arrangemang som möjliggör räddningsverksamheten under undantagsförhållanden är bristfälliga på riksnivå och det går inte att bilda sig en exakt bild av dem utifrån utredningarna.

Ett tillräckligt utbud av befolkningsskyddsutbildning måste säkerställas nationellt. Regionerna ska planera och statistikföra deltagandet i utbildningen.

I och med det förändrade världsläget lyfter flera områden fram i sin utredning att behovet av att utveckla befolkningsskyddstjänsterna har identifierats och att åtgärder delvis har vidtagits.

Befolkningsskyddstjänsterna behöver riksomfattande styrning i form av enhetliga verksamhetsmodeller och planeringsunderlag.

I en del av områdena har räddningsväsendets resurser också använts till att stödja mer detaljerad beredskapsplanering i kommunerna som en del av det lagstadgade samarbetet som hör till räddningsväsendet. Detta arbete är betydelsefullt med tanke på befolkningsskyddsberedskapen, men har för sin del försvårat skötseln av räddningsväsendets egna lagstadgade uppgifter.

6 Kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och behovet av att utveckla dem

6.1 Uppnående av de riksomfattande mål som statsrådet fastställt för organiseringen av ett högklassigt räddningsväsende i välfärdsområdet

Kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och behovet av att utveckla dem i välfärdsområdet fastställs i servicenivåbeslutet. Servicenivåbesluten var samtidigt under beredning på riksnivå när utredningarna för 2022 lämnades in, och därför går man inte i denna utredning igenom hur statsrådets riksomfattande strategiska mål beaktas.

6.2 Uppnående av de mål som man kommit överens om i förhandlingarna mellan inrikesministeriet och välfärdsområdet inom välfärdsområdet

Inga mål har fastställts för 2022.

6.3 Fullgörande av inrikesministeriets åtgärdsrekommendationer gällande kvaliteten inom välfärdsområdet

Inga åtgärdsrekommendationer har fastställts för 2023.

Regionförvaltningsverkens riksomfattande bedömning av kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och utvecklingsbehovet som fastställts i välfärdsområdenas utredningar:

Regionförvaltningsverket bedömer kvaliteten på räddningsväsendets tjänster som välfärdsområdena fastställt i sina utredningar samt behovet av att utveckla dem enligt följande:

- 1) uppnående av de riksomfattande mål som statsrådet fastställt för organiseringen av ett högklassigt räddningsväsende i välfärdsområdet,
- 2) uppnående av de mål inom välfärdsområdet som man kommit överens om i förhandlingarna mellan inrikesministeriet och välfärdsområdet, samt
- 3) fullgörande av inrikesministeriets åtgärdsrekommendationer gällande kvaliteten inom välfärdsområdet.

Bedömningen som görs för 2023 innefattar inte ovan nämnda punkter 1, 2 och 3. Det finns ännu inga uppgifter för att göra bedömningen, eftersom välfärdsområdena inledde sin verksamhet i början av 2023.

7 Räddningsväsendets investeringar

I 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) finns riktlinjer för välfärdsområdets skyldighet att utarbeta en investeringsplan varje kalenderår. Denna investeringsplan ska utarbetas i enlighet med 16 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) för de investeringar som påbörjas under de fyra räkenskapsperioder som följer på följande räkenskapsperiod och för finansieringen av dem. Investeringsplanen ska innehålla uppgifter om investeringar och avtal som motsvarar investeringar. Dessutom ska planen innehålla uppgifter om planerade överlåtelser av välfärdsområdets lokaler och fastigheter samt andra tillgångar med lång verkningstid.

Enligt gällande lagstiftning borde investeringsplanerna för alla välfärdsområden ha omfattat åren 2025–2028. Den rådande situationen där välfärdsområdena organiseras i olika takt syns dock under denna bedömning i att största delen av de delinvesteringsplaner för räddningsväsendet som lämnades in i utredningarna gällde 2024–2027 och inte den tidsperiod som fastställs i lagen om välfärdsområden. Tidsintervallerna för de investeringsplaner som välfärdsområdena lämnat in har sammanställts i följande tabell.

Välfärdsområde	Tidsintervall för den inlämnade investeringsplanen	Observationer
Satakunta	2024–2027	
Egentliga Finland	2024–2027	
Norra Savolax	2024–2028	
Södra Savolax	2024–2027	
Norra Karelen	2024–2027	
Södra Karelen	2024–2027	
Södra Österbotten	2024–2027	Investeringsplan för 2025–2028 inlämnad mitt under bedömningsprocessen
Mellersta Österbotten	2024–2027	
Mellersta Finland	2023–2026 2024–2027 2025–2028	
Birkaland	2024–2027 2025–2028	
Österbotten	2024–2027	

Norra Österbotten	2024–2027	Investeringarna i byggnader sträckte sig fram till 2028
Kajanaland	2024–2027	
Helsingfors	2025–2028	
Östra Nyland	2024–2027	
Egentliga Tavastland	2024–2027	
Västra Nyland	2025–2028	
Päijänne-Tavastland	2025–2028 2024–2027	
Vanda-Kervo	2023–2027	
Mellersta Nyland	2023–2026 2024–2027	Investeringsfrågorna i Mellersta Nyland behandlas i Vandas och Kervos expertbedömning.
Kymmenedalen	2023 och 2024–2027	
Lappland	2024–2027	

Tabell 8: Hänvisning av välfärdsområdenas investeringsplaner till kalenderåren.

Investeringsplanerna var i huvudsak Excel-dokument från planeringen av välfärdsområdets allmänna ekonomi och de beskrev inte mer än användningsändamålen. Investeringar lyftes alltså främst fram utifrån användningsändamålet utan att desto mer beskriva behovet eller konsekvenserna. I fråga om de inlämnade investeringsplanerna begärdes tilläggsutredningar av områdena, men trots begäran om tilläggsutredning var svaren från flera områden ganska generella.

Grovt sett ligger fokuset för investeringarna i räddningsväsendet på investeringar i materiel, informationssystem och brandstationer.

Brandstationsinvesteringarna är nationellt sett i linje med korrigeringen av missförhållanden som gäller aktionsberedskapen. Många områden presenterade dock inga exaktare uppgifter om brandstationsinvesteringarna än brandstationens geografiska läge och platsens namn.

Det finns betydande områdesvisa skillnader i den tunga materielens livslängd. Likaså varierar principerna för återvinning av materiel mellan till exempel heltidsbemannade stationer och avtalsbrandkårer. Vid anskaffningen av tankbilar kan observeras en liten riksomfattande förändring i hur anskaffningarna koncentreras till tanksläckningsbilar i stället för separata släckbilar och tankbilar. Om fenomenet blir mera allmänt är det skäl att i större utsträckning granska tillgången till släckvatten. Inflationens effekter syns också i de redan presenterade materielanskaffningarna; man har varit tvungen att utelämna en del av

materielanskaffningarna från investeringsförslagen på grund av den höjda kostnadsnivån. Dessa uppskjutna investeringar kan orsaka en reparationsskuld för materielens del.

Investeringar i informationssystem är främst upphandlingar som anknyter till användningsskyldigheten av säkerhetsnätet TUVÉ.

De nu inlämnade investeringsplanerna innehöll inte en enda gemensam investering för välfärdsområdena. Den reglering av läges- och ledningscentralernas verksamhet som varit på remiss och de investeringar som den kräver framgick inte heller av förslagen.

7.1 Investeringsbehov

Investeringsbehovet hade beskrivits tämligen generellt på riksnivå.

Tilläggsutredningar begärdes om investeringsbehovet, men man fick inte ens svar på alla begäranden om tilläggsutredningar från områdena. En del av svaren och tilläggsutredningarna lämnades in så pass sent att investeringsbehovet endast kunde bedömas på allmän nivå.

Samtliga investeringsplaner är motiverade och grundar sig på ett behov. De brister i aktionsberedskapen eller bekämpningen av miljöskador som regionförvaltningsverken lyft fram fungerar som utgångspunkt för många förslag till investeringsbehov.

7.2 Investeringarnas inverkan

Beskrivningen av investeringarnas inverkan var bristfällig på riksnivå. Därför är det också mycket svårt att bedöma investeringarnas inverkan. I brist på detaljerad information om konsekvenserna av brandstations-, materiel- och informationssystemprojektet är det på riksnivå svårt att bedöma huruvida man genom investeringarna kan upprätthålla en tillräcklig serviceproduktion inom räddningsväsendet och om investeringarnas inverkan på säkerheten är tillräckligt omfattande.

Regionförvaltningsverkets bedömning av behovet av investeringarna och deras inverkan:

Välfärdsområdenas oavslutade organisering och ekonomiplanering syntes i de inlämnade investeringsplanerna. De inlämnade investeringsplanerna hänförde sig till olika kalenderår och endast en del av investeringsplanerna var förenliga med lagen om välfärdsområden. Investeringsplanerna bestod i huvudsak endast av Excel-filer, klassificerade enligt användningsklass. Det är mycket utmanande att utifrån dessa bedöma investeringsbehovet och investeringarnas inverkan.

De föreslagna investeringarna kan delas in i tre huvudkategorier: brandstationer, materiel och informationssystemprojekt. Investeringar i brandstationer görs huvudsakligen på platser där det förekommer brister i aktionsberedskapen. När det gäller anskaffning av materiel ersätter man genom investeringarna den befintliga materielen och brister i bekämpningen av miljöskador åtgärdas genom anskaffningar av båtar. Informationssystemprojekten gäller främst investeringar i anslutning till användningsskyldigheten för säkerhetsnätet TUVE.

8 Metoder och kvalitetsrapport

Informationsunderlag för utvärderingen

Den riksomfattande expertbedömningen som Regionförvaltningsverket utarbetat grundar sig på både kvantitativ information och kvalitativt material. Det centrala kunskapsunderlaget för bedömningen utgörs av välfärdsområdenas årliga utredningar och regionförvaltningsverkens regionala expertbedömningar. Lägesbilden som ligger till grund för den riksomfattande expertutvärderingen har utvidgats genom att utnyttja information ur räddningsväsendets datasystem Pronto samt dokumentmaterial om anordnarnas förvaltning, verksamhetssätt, planer och beslut. I bedömningen har man dessutom utnyttjat regionförvaltningsverkens tillsynsobservationer och andra nationella myndigheters kalkyler och redogörelser.

Informationsunderlaget för bedömningarna har sammanställts i nära samarbete med räddningsväsendet inom välfärdsområdena. Processen för expertbedömningen ges i följande figur.

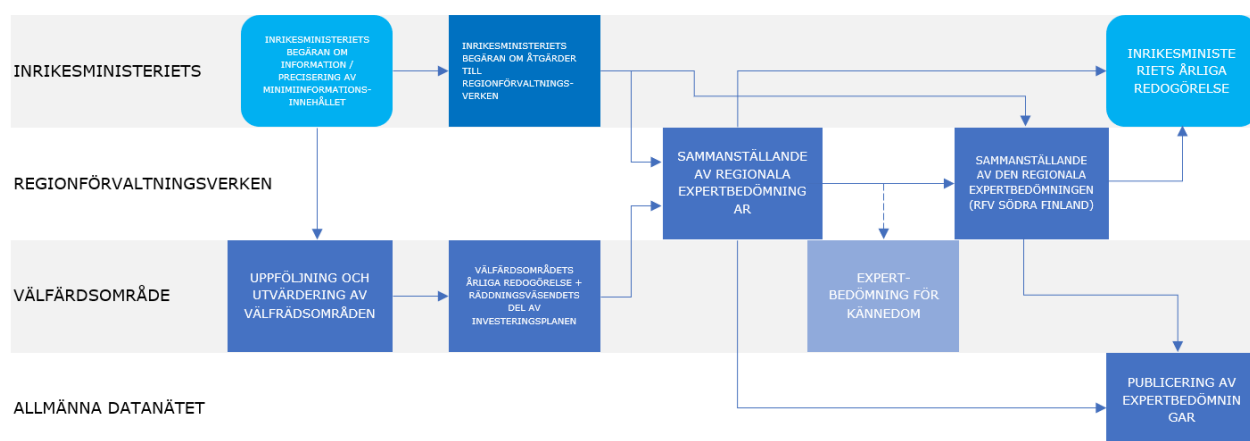

Bild 5: Processen för expertbedömning

Informationsunderlagets öppenhet, tillgänglighet och kvalitet

Den statistiska informationen härstammar förutom från välfärdsområdets årliga redogörelse även från räddningsväsendets resurs- och olycksstatistiksystem (Pronto), vars material består av åtgärds- och resursregister som upprätthålls av de regionala räddningsorganisationerna som var verksamma före 2023 och av räddningsväsendet i de nya välfärdsområdena. Övriga informationskällor är i huvudsak offentliga och öppet tillgängliga. Uppgifterna i det kvalitativa dokumentmaterial som använts har källhänvisningar. Statistikuppgifterna har hämtats direkt ur registret utan riksomfattande kontroll.

Regionförvaltningsverkens rapporter om tillsynsobservationerna är öppet tillgängliga på regionförvaltningsverkets webbplats.

Till skillnad från det övriga informationsunderlaget är diskussionerna med regionerna och deras material inte offentliga. Genom gemensamma diskussioner

har regionernas representanter deltagit i utvärderingarna, och de har också haft möjlighet att kommentera de färdiga utvärderingstexterna.

Fördelningen av personalens årsverken i olika serviceklasser grundar sig på en uppskattning. Det finns inga riksomfattande enhetliga anvisningar för bedömningen, så olika räddningsverk har kunnat göra bedömningen enligt olika metoder.

9 Källor och bakgrundsmaterial som använts i bedömningen

Regionförvaltningsverkens expertbedömningar av räddningsväsendets tjänster i välfärdsområdena 2022

Välfärdsområdenas räddningsväsendens årliga redogörelser 2023 och preliminära investeringsplaner

Anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet (IM 20/2012)

Regionförvaltningsverkets publikationer 167/2023. Anmälningsskyldighet enligt 41 § 4 mom. i räddningslagen.

Regionförvaltningsverkets publikationer 157/2023. Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa (Beredskap för bekämpning av miljöskador inom räddningsväsendet, på finska).

Räddningsväsendets resurs- och olycksstatistik Pronto.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Tavastehus

2023